

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Anul II
N-rul 9

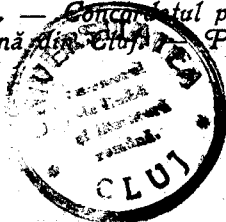
Comitetul de direcție: Vasile Goldiș, Dimitrie Gusti, Mihai Popovici,
G. Bogdan-Duică, Ioan Lupaș, Onisifor Ghibu, N. Ghiulea și Ion Clopoșel

Exempl.
Lei 12

CLUJ, DUMINECĂ 1 MARTIE 1925

C U P R I N S U L :

- PROBLEME SOCIALE : Problema chestionarelor sociografice . . . . . Victor Aradi
Democrațiile moderne (Canada, după Bryce) . . . . . G. Bogdan-Duică
- INVĂȚĂMÂNT, EDUCAȚIE : Statistica învățământului din
România în anii 1919/20 și 21 . . . . . Onisifor Ghibu
- ACTUALITĂȚI : Moartea lui De Greef . . . . . Horia Trandafir
Habemus Papam (înființarea patriarhatului românesc) . . . . . Onisifor Ghibu
- DISCUȚII LITERARE : Demostene Botez (Floarea pământului,
Povestea omului) . . . . . G. Bogdan-Duică
Biblioteca Universității din Cluj în 1924 . . . . . Ioan Roșu
- BIOPOLITICA : Anchetă sanitară în Munții Apuseni (combaterea
prejudcărilor sociale) . . . . . Dr. Dom. Stanca
- PROBLEME ECONOMICE : Producția de petrol și gaz metan
în Ungaria . . . . . Simion Hațieganu
Săptămâna economică (Chestiunea ucenicilor, stabilizarea
monetară, cultura bumbacului, situația încasărilor Statu-
lui în 1924) . . . . . N. Ghiulea
Săptămâna financiară (Bilanțul de aur și Banca Națională,
evaluarea acțiunilor și efectelor, creditul agricol și creditul
popular)
- CRONICA ARTISTICĂ : „Macbeth“ la Teatrul Național
din Cluj . . . . . Vasile Vlaicu
Vladimir Nicoară
- CRONICI DIVERSE : *Marea problemă.* — Institutul de studii Societatea de mâine. —
S. Bărnațiu. — *Două recomandări.* — *Un denunț al unei reviste germane.* — *Un*
om de viitor. — *Emigrările.* — *Concursul polon.* — *Adunarea generală a Camerei*
de comerț. — *Opera Română din Cluj.* — *Premiile Cărții Românești.*

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: CLUJ, PIAȚA UNIRII NR. 8.

Abonamente: pe un an 600 lei. Autorități și întreprinderi particulare 1000 lei. Funcționarii publici, preoții și învățătorii 500 lei. Pentru streinătate, abonamentele sunt îndoit. În America 10 dolari. Abonamentele se plătesc înainte, pe cel puțin o jumătate de an.

EMISIUNEA VIII.

Prospect de emisiune.

În baza autorizației primită dela Adu-narea Generală din 15 Februarie 1925, pentru urcarea capitalului actual dela 12,000.000, la Lei 25,000.000, Direcțiunea institutului de Credit și Economii „VIC-TORIA“ emite 130,000 bucăți acții în va-loarea nominală de a Lei 100 pe lângă următoarele condițiuni :

1. 120.000 buc. acții se pun la dispoziția acționarilor vechi astfel, că fiecare acționar poate opta după fiecare acție veche o acție nouă cu prețul de Lei 120.

2. 10.000 buc. acții se pun la dispoziția neacționarilor cu prețul de Lei 160, iar acționarilor vechi, pentru întregirea stocu-lor de acții, cu prețul de Lei 120.

3. Acțiunile neoptate și nesemărate se pun la dispoziția Direcțiunii, care le va vinde acționarilor vechi cu Lei 120 buc., iar ne-acționarilor cu prețul de Lei 160 buc. Prenotările pentru aceste acții se vor putea face în termenul de emisiune, însă direcțiunea i-și rezervă dreptul repartizării acestor acții. Plata acestor acții se va face în conformitate cu condițiunile pros-pectului de față.

4. Dreptul de optare și de subscriere se poate exercita până la 31 Martie 1925.

5. Din prețul de Lei 120 respective Lei 160 se trece la capital social Lei 100, iar restul la fondurile de rezervă.

6. Prețul acțiilor semnate se varsă în 2 rate și anume: rata I, de Lei 70 pentru acționarii vechi și de Lei 110 pentru ne-acționarii se plătește la subscriere, iar rata II, de Lei 50 se va plăti până la 30 Aprilie 1925.

7. Acționarii cari plătesc prețul întreg al acțiilor semnate până la 31 Martie 1925, vor beneficia de dividenda anului 1925, iar acționarii care i-l vor plăti în rate, pentru sumele vărsate vor primi o dobândă de 14%. După sumele nevărsate la termen se va percepe 16% interese pro rata temporis.

8. Față de acționarii cari nu vor achita ratele la termen, se aplică dispozițiunea statutelor din paragraful 10, alineatul 2 și anume: ratele solvite vor cădea în favoarea fondului de rezervă a institutului, iar proprietarul acției i-și va pierde dreptul de acționar și acția respectivă se va anula.

9. Despre acțiunile subscrise se vor extrada titluri provizorii.

10. Pentru a executa hotărârea adunării generale din 19 Februarie 1922, cu pri-vire la contragerea acțiilor în titluri de Lei 500 nom. acționarii sunt rugați să-și între-gească stocul lor de acții la numărul divi-zibil cu 5. Spre acest scop acțiunile și titluri provizorii vechi se retrag din circulație și contra acestora până la estradarea acți-ilor noi se vor elibera bonuri cumulate nominative.

11. Transcrierea acțiilor în legătură cu transacția de preschimbare a acțiilor se va executa fără perceperea taxei prevă-zută în statute, întrucât această transcriere se va face la optare.

12. Acei acționari cari nu dispun de cel puțin 5 acții vechi și în decursul acestei emisiuni nu i-și vor întregi stocul lor la cel puțin 5 acții a Lei 100 v. n. nu vor mai beneficia de dividendă cu începere dela anul 1925, ci li se va plăti contra fiecărei acție veche de Lei 100 v. n. ca preț de răscumpărare a acției Lei 120 fără interese.

13. Acționarilor, cari dispun de un număr mai mare de 5 acții, nedivizibil cu 5, întrucât nu-și vor întregi stocul de acții la un număr divizibil cu 5, li se va da pentru câte 5 acții vechi de Lei 100 v. n. una acție nouă de a Lei 500 v. n. iar pentru frânturi li se va plăti contra fie-cărei acție veche de Lei 100 v. n. drept preț de răscumpărare Lei 120 fără interese. Acestea frânturi de acții ce cad sub răs-cumpărare, încă nu vor mai beneficia de dividendă cu începerea anului 1925.

14. Acțiunile neîntregite la numărul divizi-bil cu 5 se declară de anulate.

15. Optarea se exercită pe lângă pre-zentarea acțiilor vechi la locurile de sub-scriere mai jos fixate, unde se vor pro-vedea cu clauzula optării, și se vor reține conform punctului 10, până la schimbarea în titluri de 500 Lei.

16. Optarea și subscrierea se va face afară de Centrala și filialele noastre:

a) la toate băncile românești membre la „Solidaritatea“

b) la Banca Românească, Banca Marmo-rosh Blank et Co., Banca Comercială Ro-mână, Banca Generală a Țării Românești și Banca Chrissoveloni în București.

17. Acționarii noi intră în drepturile statutare cu data de 1 Ianuarie 1926.

Arad, la 15 Februarie 1925.

DIRECȚIUNEA INSTITUTULUI

Premiile „Cărții Românești.“

În legătură cu premiile (publicate în no. 7) care le acordă, Cartea Românească dă următoarele dispozițiuni generale:

La acest concurs se vor prezenta numai lucrări inedite.

Autorii cari voesc să concureze, vor scrie lucrările după indicațiunile și în li-mitele date. Nu vor fi obligați a păstra titlurile cari arată subiectul fiecărei lucrări; ci pot formula înșiși titlurile ce li se vor părea mai potrivite și mai atră-gătoare.

Dacă materia unei lucrări comportă și ilustrațiuni, vor da părerile și îndrumările ce cred necesare pentru a se avea în ve-dere la facerea ilustrațiunilor ce ar însoți textul la tipărire.

Lucrările vor fi trimise în manuscrise în mod anonim, însoțite de un plic care va închide numele autorului. Plicul va purta un motto ce se va reproduce pe co-perta manuscrisului și pe această copertă se va însemna numărul și numele pre-miului pentru care se prezintă.

Manuscrisele vor fi scrise curat și citeț cu cerneală numai pe o pagină a filei, mai bine dacă sunt dactilografiate. Scrie-rele premiate vor deveni proprietatea so-cietății. Ea va tipări oricâte edițiuni va socoti de cuviință. Din prețul net de vân-zare al editurii se va acorda autorului 20% pentru toate edițiunile ce se vor ti-pări în timpul vieții sale și; după moarte, urmașilor săi, în conformitate cu legea proprietății literare și artistice.

Termenul prezentării va fi până la 31 Decembrie 1925.

Manuscrisele se vor depune sau se vor trimite până la 31 Decembrie 1925 la se-diciul Societății „Cartea Românească“, B-dul Academiei No. 3 în schimbul unei adevărințe, care va arăta motto de pe manuscris și numărul de înregistrare al lucrării.

Comitetul își rezervă dreptul de a pro-pune autorilor ale căror lucrări au fost socotite că merită să fie premiate, înfătu-

rarea sau modificarea unora din părțile acelor lucrări.

După cercetarea lucrărilor, manuscrisele nepremiate se vor înapoia în schimbul a-deverințelor luate la depunere.

Deosebit de aceasta, Societatea „Cartea Românească“ a instituit un premiu de 10.000 lei ce se va acorda pentru un tab-lou, ce se va expune în salonul oficial de pictură în anul 1925, cu dreptul pentru Societate de a-l reproduce pe cale tipogra-fică sau fotografică și a-l răspândi. Alege-rea se face de o comisiune numită de Societatea „Cartea Românească“.

Bibliografie

Povestiri în versuri pentru copii, ilu-strată, cartonată, premiată de Cartea Românească, de I. I. Ciorănescu. Prețul Lei 80.

Costache Negruzzi. Ed. II de E. Lo-vinescu. Prețul Lei 45.

De vânzare la principalele librării din țară.

IN BUCUREȘTI

depozitul revistei

SOCIETATEA DE MÂINE

este în strada Zaharie no. 3.

D. MIHAIL BOTE este autorizat cu incasarea abonamentelor.

Dr. N. POPOLIȚĂ
MEDIC OPERATOR

specialist în boli de nas, gât și urechi

Cluj, Piața Unirii Nr. 13.

Expunere detaliată a curentelor filo-sofiei pedagogice germane găsiți în

Dr. PETRU ILCUȘ;

Idei și personalități din pe-dagogia modernă

Librăria Ardealul, Cluj. Prețul 25 lei

Doctor G. Sglimbea

fost asistent univ. la Paris (prof. Gosset) operațiuni chirurgicale, boli de femei, faceri, genito-urinare sifilis.

Consultațiuni: 9-12 str. Sf. N. Șelari 5
4-6 str. Armenească 35

BUCUREȘTI

SOCIETATEA DE MÂINE

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ PENTRU PROBLEME SOCIALE ȘI ECONOMICE

Editor și redactor-șef:
ION CLOPOȚEL

REDAȚIA:
PIAȚA UNIRII No. 8. — TELEFON 308.
CLUJ, DUMINECĂ 1 MARTIE 1925

Anul II

N-rul 9

EXEMPLARUL: LEI 12

PROBLEMA CHESTIONARELOR SOCIOGRAFICE

Scopul studiilor sociografice este cunoașterea vieții sociale a unui grup de oameni, (de ex. a minierilor unui ținut) a locuitorilor unei unități geografice (de ex. a locuitorilor dintr'o vale oarecare) sau a locuitorilor unei unități administrative ori politice, (de ex. a unei țări, a unei comune). Greutatea principală a acestor studii rezultă din faptul, că se referă la indivizi, iar scopul lor e cunoașterea unităților sociale, nu a indivizilor. Din această cauză, nu fiecare cercetare are importanța ei din punct de vedere sociografic, ci numai aceea, care se referă exclusiv la componente sociale. De multeori, cel mai interesant material adunat cu multă greutate, rămâne fără valoare pentru sociolog din cauză, că cercetătorul nu are indetulătoare cunoștinți sociologice. Tot fără valoare este și materialul adunat în cazul când cercetătorul nu poate înlătura subiectivitatea lui sau când dă o importanță prea mare împrejurărilor secundare, neglijând componentele adevărate.

Din această cauză, chestionarele bine redactate au o importanță foarte mare, deoarece reduc greșelile la minimum. Apoi chestionarele bine redactate asigură unitatea adunării materialului și totodată înlesnesc foarte mult sintetizarea. Rezultatele le ajungem însă numai prin chestionare bine redactate și corespunzătoare împrejurărilor speciale.

Cari sunt condițiile unui astfel de chestionar?

Înainte de a întocmi un chestionar trebuie să ne dăm seamă de particularitățile teritoriului respectiv și trebuie să apreciem componentele principale. Mai departe, trebuie să fim cu mare băgare de seamă să nu scoatem subiectele studiului, — indivizii, — din mediul lor natural, ci din contră, să le privim ca pe niște manifestațiuni ale mediului natural. Raporturile lor naturale cu

mediul, au o importanță primordială pentru studiile sociografice.

Prin aceasta am și ajuns la punctul de plecare al acestor studii. Ele trebuie să pornească din cunoașterea mediului, adică dintr'un studiu economic-geografic. Prima chestiune pe care trebuie să ni-o punem este: care e mediul unității sociale pe care voim să o studiem?

Pornim dela numele localității, — numele de azi și cele din trecut. Chiar de aici putem primi indicații foarte importante pentru studiul nostru. După aceasta trebuie să descriem localitatea din punct de vedere geografic, amintind localitățile învecinate și însemnând distanța dela centrul cel mai apropiat. (Este de preferat alăturarea unui plan al localității). Trebuie să descriem râurile acelei localități notând influența ce o au asupra acestui teritoriu. (Inundări, transportul materialului, ect.) După acestea studiem raporturile topografice, descriind precis formațiunea șesului, a dealurilor și a munților, notând întinderea teritoriului în jughere cadastrale. După aceasta urmează înșirarea pământului arabil, a pășunelor, pădurilor și a teritoriilor sterpe, indicând întinderea lor tot în jughere cadastrale. Amintim minereurile cari se găsesc pe teritoriu și notăm, câți cai puteră reprezintă apele curgătoare.

În partea aceasta introductivă a studiului nostru putem fixa, ce posibilități dă mediul natural pentru dezvoltarea vieții economice și după aceasta putem trece la studierea locuitorilor. Chestiunile principale, care ne interesează aici, sunt: numărul locuitorilor de ambele sexe în comparație cu numărul lor de înainte de războiu. Divizarea locuitorilor după naționalitate și religie, emigrarea lor. Cunoscând amândoi factorii, în primul rând trebuie să ne ocupăm cu raporturile de pro-

prietate. Divizarea proprietății funduare, relațiunile de comasare, proprietățile de pășune și de pădure, eventual și proprietățile miniere.

După aceasta se ivește a doua chestiune principală: cum se servesc locuitorii de avantajile mediului pentru a desvolta viața lor economică? Pentru a primi un răspuns precis la chestiunea aceasta, trebuie să studiem în primul rând felul de cultivare a pământului, folosirea îngrășămintelor naturale și artificiale, folosirea mașinilor agricole și în general toate chestiunile agricole. Pe lângă aceasta trebuie să studiem dezvoltarea grădinaritului, pomologia, cultivarea zarzavaturilor, etc. ținând socoteală dacă producțiunea acestora acopere numai lipsurile locuitorilor, ori servește și pentru schimb. În sfârșit, trebuie să studiem starea pădurilor, exploatarea lor, prăsirea vitelor și în legătură cu chestiunile acestea trebuie să cercetăm intrucât înlesnește ori îngreunează această dezvoltare economică, mentalitatea locuitorilor. Trebuie să constatăm dacă locuitorii cunosc importanța gospodăriei raționale, ori în privința aceasta sunt fataliști.

Pe baza agriculturii grădinaritului, prăsirii vitelor, a silviculturii, a minieritului se dezvoltă industria și comerțul. Trebuie să studiem ce industrii sunt dezvoltate pe teritoriul respectiv, constatând în fiecare caz dacă produsele industriei respective le produc pentru folosința lor proprie ori pentru vânzare. În cazul constatării faptului din urmă, cum și unde se vând produsele acestea, e de o mare importanță și totodată trebuie să rezolvăm chestiunea, cari produse se cumpără pe piețe străine. Studiind dezvoltarea industriei și comerțului trebuie să fim cu luare aminte, ce industrii sunt bazate pe agricultură, (morărit, tors, ect.) pe

grădinarit (fierberea de rachiu, gătitura conservelor? etc.), pe prăsierea vitelor (fabricarea de unt, caș, brânzeturi, etc.), pe silvicultură (industria lemnului, etc.) ori pe minieră.

Ajungând cu studiul nostru la acest punct, se ivește prima chestiune sociologică: cum se folosesc locuitorii de acești factori economici?

Dela acest punct mersul studiilor e cu mult mai simplu. Numărăm câte case sunt în comună, dintre acestea câte sunt clădite din piatră, din pământ, din lemne, câte sunt acoperite cu țigle, cu tinichea, cu șindrilă, cu paie. Trecem apoi la cercetarea: ce influență au deosebiri de proprietate asupra vieții sociale a locuitorilor. În comună cine e socotit de bogat? Cari sunt raporturile între bogați și săraci. Ce rezultate are deosebirea de bogăție în cadrele familiei. Ce părere au despre munca salariată. Imprejurare importantă e constatarea faptului, oare săracii se angajează ca lucrători la bogătașii din comună lor, ori preferă să caute ocaziune de muncă în comunele străine? Cum sunt priviți muncitorii industriași din sat. Cum se comportă cu orașenii? Față de intelectuali? Ce schimbări rezultă din îmbogățirea unora în privința locuințelor, îmbrăcăminte, a hranei? Aici trebuie să notăm, care e hrana obicinuită a locuitorilor, însemnând ce schimbare s'a produs în privința aceasta după războiu.

Tot aici trebuie să studiem dezvoltarea alcoolismului. Numai bărbații beau, sau și femeile și copiii? Alcoolismul e în scădere ori în creștere?

În sfârșit, trebuie să ne ocupăm cu chestiunile igienice în general.

Primind un tablou clar despre chestiunile acestea, putem trece la studiarea raporturilor sexuale și ale vieții familiare. Pentru a nu pierde firul, în primul rând cercetăm raporturile de căsătorie și relațiunile materiale. La ce etate se încheie căsătoria? E obicinuit concubinajul și ce părere au despre el? În ce intervale se țin petreceri, cu, ori fără dans? E obicinuită răpirea fetelor? E obicinuită sulemeneala la femei? Cazuri de perversitate s'au ivit? E obicinuit avortul?

Astfel am ajuns la anchetarea chestiunilor vieții culturale. Aici trebuie să facem deosebire riguroasă între manifestațiunile ivite din sânul poporului și între manifestațiunile culturale primite prin educație. Pentru a cunoaște particularitatea

celor dintâi, trebuie să facem cunoștință cu superstițiile și tradițiunile lor, constatând, care din aceste înfluențează progresul. Cari sunt felurile obicinuite ale vindecării? În arta populară ce ramuri sunt dezvoltate?

După acestea putem trece la studiarea influențelor culturale externe. Dintre locuitori, câți știu scrie și citi? Ce importanță dau educației, școlii? Citesc ziare, cărți? Dela cine și cum învață lucruri noi? Cu ce se ocupă în timpul liber? Se interesează de cântec, muzică, poezie?

Făcând cunoștință cu viața economică și culturală a locuitorilor, trebuie să căutăm cum se contopesc cu colectivitatea omenească? Ce interes poartă față de evenimentele externe, față de evenimentele politice. Se interesează de alegeri ori sunt indiferenți? Ce părere au despre stat, despre administrație, despre dare? Cum e dezvoltat simțul de solidaritate? Cum se poartă față de oaspeți? Care sunt crimele cele mai răspândite și care crimă

se iartă mai ușor? Cine dă directivele opiniei publice? Sunt răspândite procesele și care e cauza lor principală? Cari sunt sectele mai răspândite?

Prin aceste cercetări putem primi un tablou clar despre viața socială adevărată a unei unități geografice și prin folosirea astorfel de chestionare putem asigura uniformitatea studiilor, a căror unitate e de o importanță primordială pentru dezvoltarea sociografiei, deoarece numai pe baza studiilor uniforme putem ajunge la cunoștințe sociale în general, iar studiile făcute pe baza diferitelor sisteme dau numai niște rezultate secundare.

Știu foarte bine, că conturile acestea au încă multe lipsuri, cred însă, că chestionarul, pe care l'voi înainta comitetului executiv al Institutului de studii „Societatea de mâine“, întocmit pe baza acestor principii, va putea servi ca bază acelor discuțiuni, din cari va rezulta chestionarul potrivit scopului nostru.

Victor Aradî

***

PROBLEME SOCIALE

DEMOCRAȚIILE MODERNE

CANADA

O țară agricolă, adică: al cărei izvor principal de alimentare este agricultura; cu o clasă de țărani trăind ușor, fără pauperism. Aproape toată țara se află în mâna proprietarilor mici, cari înșiși o cultivă și alcătuiesc o clasă muncitoare și — independentă. Marea proprietate este necunoscută. În Canada nu există nici capitaliști mari, nici mari societăți financiare. Muncitorii nu au șefi distinși. Deci: viața politică este calmă.

$\frac{3}{4}$ din capii de familie sunt proprietari rurali; culți. Sunt regiuni în care nu mai există necărturari. O populație rurală mai bine calificată pentru datorile sale doar' numai în Elveția se mai găsește.

Populația este franceză (cam $\frac{2}{3}$ milioane) și engleză, deosebite și după religie. Dar deosebirile acestea nu au fost bază și la deosebiri de partid. Cauza că nu s'a întâmpilat aceasta a fost sistemul federativ al guvernării și sistemul partidelor.

Privitor la partide Bryce comunică (I, 529), că sentimentul de

partid nu aduce amărăciuni în viața socială, ca în Anglia, ori în Statele-Unite.

Mult înaintea „Societății de mâine“ Canadienii formară cluburi în care s'au întâlnit membri ai tuturor partidelor la discuție prietinoasă. Faptul este interesant și recomandabil; de aceea îl traduc verbal (I, 529):

„Pela mijlocul secolului XIX, s'a întemeiat un club în Hamilton (Ontario), cu scopul de a întreține patriotismul față de dominiun, dar și cel local. Clubul a contribuit să formeze o opinie publică luminată, grație întrunirilor la care se întâlneau membri din toate partidele și bărbați independenți; și în care se ascultau discursuri despre tot felul de subiecte, în afară de chestiunile arzătoare de partid, (en dehors des questions brulantes de partis). Inițiativa aceasta s'a răspândit repede, a găsit pretutindeni imitatori; în câțiva ani cluburi similare se deschiseră aproape în toate orașele dominiun-ului. Ele au făcut servicii enorme, deprinzând pe oameni de

partid opuși a se cunoaște etc. *)

Cu toate acestea dela 1914 s'au ivit formațiuni nouă. Partidul liberal s'a rupt în două; a apărut partidul muncitoresc; și partidul fermierilor, care se află în plină prosperitate și este o manifestare a nemulțămîrilor din agricultură.

Câteva linii încă despre viața politică vor arăta ce este o democrație sănătoasă: Operațiunile electorale se fac în cinste (I, 533); cea mai mare parte dintre deputați sacrifică afacerile personale — îndatoririlor lor politice; opoziția este totdeauna trează; în sfârșit, există referendumul.

Opinia publică (pe care la noi, teoretic, o constesta d. S. Mehedinți) funcționează cu folos, deși încă nu este atât de dezvoltată ca în Britania-Mare de ex. Cele două partite au evitat de a se identifica cu interesele unei clase sau cu ale alteia; apoi, anume chestiuni mari nu se discută după principii, ci după — obiectivitatea faptelor, ceea ce constituie o direcție realistă. Gazetele sunt conduse cu abilitate. Cum însă țara-i prea mare pentru populația ce-o are și centrele depărtate, încă nu s'a putut desvolta o cohesiune severă între aceste centre; opinia publică bine unificată este problema generației nouă (I, 549) — problema identică cu a noastră, a României. Constituția, în Canada, nu se mai discută, însă; de-aceea atenția s'a îndreptat spre chestiunile interne, sociale.

Concluzia finală a lui Bryce (I, 553): Considerat în totalitatea sa, guvernamental Canadei, rămânând nominal monarhic, este aproape mai democratic decât al Statelor-Unite.

Un popor practic. . .

Încă o judecată despre el: „Un guvernament popular se menține sau cade după plus-ul sau minus-ul de inteligență și corectitate a jude-

*) Conferențele „Soc. de mătne“ din Cluj, încă nu au găsit imitatori: Suntem Români, nu Englezi și Francezi, deci mai „lasă-mă să te las“. Mai mult, abia au apărut și s'au și găsit deștepți cari să ncerce a stinge — focul ce se aprinsese printre coperșe de șindrila, se pare. Profit de prilej să rog pe bine cugetătorii — independenți din orașele provinciei noastre și pe — obiectivii științifici al partidelor să nu — creadă că ei n'ar fi datorți a proceda la fel. Cugetarea politică trebuie emancipată de autorități și partide și condusă numai de știință și bun simț. Ce-a fost o fericire în democrația rurală a — Canadei, nu poate fi rău în România! Români ardeleni, treziți-vă — și dați țării un nou organ politic fără pasluni și răutăți. Intemelați consfătuirile ori cluburile politice independente! G. B. D.

cății poporului. Insușirile acestea sunt apanajul Canadei“.

Așa fiind, Bryce procește Canadei un bun viitor, pe care-l vede din câteva puncte de vedere, care merită a fi meditate și de noi:

1. Aici, ca pretutindeni, istoria ne învață că este mai sigur a clădi pe fundamentul experienței și al tradiției, decât pe principii abstracte.

2. Principiile abstracte, adevă: filosofia rămâne, fără nicio îndoială, călăuză vieții. Dar filosofia politică însăși se scoate din experiență, din observarea fenomenelor vieții curente, și preceptele ei nu pot fi

aplicate în același fel, egal și identic; pentru a reuși, ele trebuiesc adaptate faptelor.

3. Idei nouă, principii se ivesc și în Canada; și ea are aspirațiuni nouă. Dar — se poate zice că țara este bine pregătită a examina problemele nouă, pregătirea fiind sprijinită pe temperamentul poporului, pe inteligență și deprinderile de a se supune legei. Canadienii vor găsi leacuri pentru relele lor; și din prosperitatea lor materială vor face baza unei civilizații luminate și pacifice.

G. Bogdan-Duică.

***

ACTUALITĂȚI

H A B E M U S P A P A M . . .

INFINTAREA PATRIARHATULUI ROMÂNESC

Cu o grabă, care caracterizează foarte multe acte ale vieții noastre publice, atât Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe române, cât și Parlamentul țării au hotărît ridicarea scaunului mitropolitan al Ungro-Vlahiei la rangul de patriarhat și au ales în noua vrednicie de „patriarh al României“ pe I. P. S. S. Miron.

Cât de neașteptat a fost acest mare act din istoria neamului nostru, aceasta se poate deduce dintr'un singur fapt: acum patru luni și jumătate, la conferința interortodoxă a Alianței universale pentru înfrățirea popoarelor prin Biserică, ținută la Sinaia, secretarul general al Ministerului Cultelor, d. Dr. V. G. Ispir, cerea, într'un referat al său, aprobat și de p. arhimandrit Iuliu Scriban, refacerea patriarhatului general-ortodox dela Constantinopol. „Ne trebuie — spunea dl Ispir — o patriarhie vie, reală, o patriarhie cu influență asupra tuturor popoarelor ortodoxe. Patriarhatul dela Constantinopol trebuie să înceteze de a mai fi efenist, de a se identifica numai cu aspirațiunile unui singur popor, ori altfel trebuie înlocuit cu un patriarhat general-ortodox. În jurul viitorului patriarh va trebui să fie un comitet alcătuit din reprezentanții tuturor națiunilor ortodoxe, care vor căuta în spiritul sinodelor ecumenice și al prescripțiunilor canonice, toate mijloacele ca ortodoxia să fie un factor puternic al relațiunilor dintre popoare“.)

Glasul secretarului general al Ministerului de Culte nu poate fi luat ca un glas izolat, — dimpotrivă, el trebuie socotit ca ultima etapă a unei vechi tradiții religioase-politice românești. Căci, până în ultimul timp, orientarea tuturor acelor — ce e drept, foarte puțini — ortodoxi cari se ocupau

serios de chestiunea religioasă românească, mergea în direcția semnalată de d. V. G. Ispir.

Să cităm numai trei nume.

La 1854 Filaret Scriban milita pentru o „confederație“ a popoarelor ortodoxe, în sensul ca Constantinopolul să devie centrul activ al ortodoxiei, unde să-și aibă sediul sinodul ecumenic permanent. „Numai o astfel de confederație spirituală poate pune temelie confederației popoarelor ortodoxe și să asigure soarta viitoare a Bisericii de răsărit din partea activei influențe a creștinătății apusene și a politicii apusene... Sinodul ecumenic să fie permanent; el să fie în realitate ecumenic, iar nu numai grec sau fanariot, adică compus din arhierii tuturor națiilor ortodoxe, ce au alierosit și afierosesc spre susținerea bisericii din răsărit. El să fie compus din: a) cei patru patriarhi greci; b) din doi arhierii ruși; c) dintr'un arhieriu moldovean; d) din unul valah; e) din unul sârb; f) din unul bulgar; g) din unul elin; h) din unul arab — peste tot doisprezece. Acest sinod ecumenic să susție o Academie ecumenică clericală, în care să se ție și să se educe în toate limbile, elevii din toate națiile cari ajută la sprijinirea Bisericii orientale. Tot acest sinod va trebui să pue temelii morale pentru o viitoare Confederație a popoarelor ortodoxe, căci numai unitatea educației și unitatea cugetării compun principiile trainice pe care se poate zidi și asigura biserica răsăritului“.)

Aceeași idee o găsim exprimată cu 30 de ani mai târziu de învățatul episcop Melhisedec al Romanului, care scria următoarele: „Este încă o mare considerațiune politică, pentru care Românii trebuie să conserve, să

*) Vezi referatul tipărit aparie supt titlul: În ce măsură Biserica ortodoxă a Răsăritului poate contribui la promovarea păcii în Balcani?

*) Vezi memoriul lui Filaret Scriban: „Despre clerul grec de acum al Turciei“, scris la 1854 și publicat la 1908 în „Biserica ortodoxă română“ pag. 128 ș. u.

MS
NT

apere, să imputernicească și să dea toată dezvoltarea putincioasă și trebuincioasă bisericii lor naționale-ortodoxe.

Pozițiunea României o face se graveze politicește către micile națiuni ortodoxe orientale, care unele se învecinează cu dânsa și cu care este legată de providența divină prin trecut și prin viitor. Ea și toate micile popoare ortodoxe: Sârbii, Bulgarii, Grecii, Muntenegrenii, Albanezii, ca să poată exista și păstra independența lor politică și națională, vor trebui mai curând sau mai târziu a se alia, a se confedera, spre a se putea opune cu succes contra năzuințelor de cucerire ale puterilor celor mari. Unitatea lor religioasă și bisericească va fi o mare forță în apărarea intereselor comune ale vieții lor politice. Atunci și patriarhia ecumenică, emancipată de politici străine de biserică, va intra în rolul ei de centru și de conducătoare a unității dogmatice și canonice a diferitelor biserici naționale ale răsăritului ortodox⁹⁾.

Iar V. Mangra în „Roma și Biserica Românilor” zice: „Biserica Românilor, tocmai pe considerațiuni și motive politice, nu trebuie să caute razimul în subordonarea sa Bisericii papale, ci în confederațiunea bisericilor naționale ale răsăritului. Biserica de Orient, credincioasă principiilor divine de armonie și frățietate a popoarelor, constituindu-se prin canoanele sale într-o societate federativă, acordă tuturor naționalităților dreptul de a avea biserici naționale și independente în tot ce privește administrațiunea și disciplina lor, și numai în ce privește legislatura lor le chiamă la un comun acord în sinoadele ecumenice⁹⁾.”

Așadar, cel puțin de 70 de ani încoace, oamenii cari se simțiau chemați să se gândească la viitorul Bisericii și neamului nostru, preconizau o gravitare religioasă spre Constantinopol. Așa la 1854, în Muntenia, așa la 1883, în România unită, în Transilvania, și tot așa la 1924 în România mare.

Cu toate acestea, iată că, deodată, ca un *deus ex machina*, la sfârșitul lui Noemvrie 1924 se ivește în cercurile bisericești și politice, în locul și mai presus de patriarhatul interortodox dela Constantinopol, ideea unui patriarhat românesc care trebuie înființat cu cea mai mare grabă!

Am citit cu atențiune atât expunerea de motive din Sf. Sinod, cât și aceea din Senat, și mărturisesc că, dacă am găsit în ambele destule motive cari pledează pentru înființarea patriarhatului românesc, în schimb nu am găsit nici unul care

să-mi lămurească necesitatea abandonării ideii patriarhatului interortodox, — singurul care avea o anumită tradiție istorică la noi. Se pare că, așa, deodată, după conferința dela Sinaia, după vizita patriarhului dela Ierusalim și după experiențele triste cu cel dela Constantinopol, care a devenit o jucărie în mâinile Turcilor, nimeni nici nu vrea să mai audă de Orient, și cu toții caută scăparea în formula prin noi înșine.

Cu toată aparenta inconsecvență între tradiție și actualitate, din partea mi, ca unul care de ani de zile lupt pentru ideea unui patriarhat românesc, cred că bine au făcut factorii răzpunzători, când au preconizat înființarea patriarhatului și când l-au realizat. Și deși între acest patriarhat și acela pe care-l doresc eu este încă o oarecare deosebire, eu îl salut din toată inima și felicit pe cei ce l-au creat, exprimându-mi totodată speranța că ceea ce s'a făcut până acum, nu este decât începutul marelui proces, care va trebui să meargă înainte, până la deplina lui înfăptuire.

Temeiul acestei speranțe îl găesc, dacă nu în expunerea de motive a Sf. Sinod, unde el trebuia exprimat *cumva*, cel puțin în aceea Senatului, unde tocmai la sfârșit, se zice, că noul patriarhat ne dă „și speranța în viitor pentru idealul nostru privitor la unificarea credinței și cultului în toată biserică română a neamului nostru”. Și, ca continuare și încheiere: „Patriarhia noastră, fiind o autoritate înainte măgătoare și determinantă a Bisericii, suntem siguri și pentru realizarea mai departe a idealului creștinesc și național”.

Aceste cuvinte, pentru cari fiecare suflet de român și de creștin conștient trebuie să fie profund mulțămitor celor cari le-au gândit și au avut curajul de a le pune și pe hârtie și de a le spune în fața țării, — dovedesc că poporul nostru, în fine, își dă seama de imperioasa datorie pe care o are cu privire la îndrumarea sa religioasă din viitor. Căci, în aceste cuvinte se cuprinde politica religioasă a întregului neam — în sensul ca „patriarhatul României” să îmbrățișeze pe toți Românii, sfășiați astăzi în două confesiuni cari se combat cu înverșunare, și să devie în același timp un patriarhat general creștin, mai presus de sciziunea pe cari patimile unui trecut îndepărtat dar au produs-o și egoismul național și materialism al unor popoare au menținut-o până în zilele noastre.

Din parte-mi sunt convins că rezolvirea acestor două noi probleme este mult mai ușoară de cum pare la prima vedere. Nu e nevoie decât ca noul patriarh să le îmbrățișeze cu toată îndrăzneala creștinească, pentru ca ele să ia trup. Dacă guvernul, care pare a înțelege pulsul necesităților în acest punct, va seconda pe înaltul

ierarh, caza va putea fi câștigată în timp mai scurt decum s'ar crede. Și frații noștri greco-catolici și sora noastră din Apus — înțeleg Biserica catolică — sunt dornici de o refacere a unității religioase, a cărei lipsă în trecut ni-a adus tuturor atâta rău. Dorința aceasta fierbinte au avut-o și o au și oamenii Bisericii noastre, — a lipsit numai prilejul pentru a o pune pe calea realizării.

Am putea cita, în acest sens, mii de voci, — ne mărginim a aduce înainte numai câteva, mai caracteristice. Iată d. p. cuvintele din organul Sf. Sinod al Bisericii noastre:

„Orice inimă creștină — se zicea aci — trebuie să dorească unirea Bisericilor; dar mai ales toată lumea ortodoxă, inspirată de adevăratul spirit al pietății, conform scopului dumnezeesc al întemeierii Bisericii de către Dumnezeu-omul, Mântuitorul nostru Christos, dorește cu ardoare unirea Bisericilor într'un singur canon al credinței și pe baza înodăturii apostolice și tradiționale, fiind piatra unghiulară a ei Isus Christos”.)

Iată apoi cuvintele I. P. S. S. mitropolitului Dr. N. Bălan dela Sibiu:

„La realizarea acestei opere sunt dator să conlucre toți aceia, cari sunt pătrunși de însemnătatea neînchipuit de mare ce Evanghelia creștină o are pentru viața omenească, cu adâncă durere sufletească trebuie să privim desbinările cari s'au ivit în curgerea vremilor și cari există și astăzi în sânul creștinătății. Căci Mântuitorul n'a voit să întemeieze mai multe Biserici, ci a voit ca toți cei ce vor crede și se vor boțea, să formeze o singură Biserică, care să-i conducă la mântuire”.

„Ceice lucrează în bună credință și prin mijloace morale la împăcarea și unirea Bisericilor, contribuie în același timp la realizarea voinței lui Christos și la promovarea cauzei sublime a creștinismului în lume”.

„Dar se vor întreba unii: nu este oare din capul locului zadarnică o atare lucrare? Nu însemnează ea o cheltuială de timp și puteri, în vederea unui scop utopic, irealizabil? Cu alte cuvinte: mai putem spera că se vor uni vreodată Bisericile creștine?”

„Fără îndoială, ele se vor uni! Conștiința creștină neșovăitoare nu poate avea alt răspuns principial la această întrebare. Căci cel ce crede în Christos, în mod consecvent trebuie să spezeze că se vor îndeplini până într'un cuvânt toate făgăduințele Lui. Deci, dacă Christos a prezis că „va fi o turmă”, care prezice se referă nu numai la unirea creștinilor într-o singură Biserică, ci și la întrarea tuturor popoarelor în sânul acelei Biserici, atunci avem cel mai puternic motiv de a spera, că așa va fi. Este necreștinesc lucru a presupune, că scăderile și slăbiciunile oamenilor vor covârși

⁹⁾ Melhisedec: Papismul. (în Biserica ortodoxă, 1883, pag. 408).

⁹⁾ V. Mangra: Roma și Biserica Românilor, în Bie. ort. rom. 1883, pag. 572.

¹⁾ Biserica ortodoxă română, București a. XIX. pag. 600.

planurile înțelepte și de mințea ome-nească nepătrunse ale Provedinței di-vine.

„Cum se va întâmpla unirea Bise-ricilor și cari anume împrejurări vor servi în mâna Provedinței ca mijloace spre acel scop — noi nu putem ști mai de-aproape, fiindcă nu ne este dat să pătrundem tainele ce le as-cunde viitorul. Presupunem însă, că se vor ivi anumiți factori interni și externi ai Istoriei bisericești, cari vor mijloci o tot mai mare apropiere a Bisericilor între olaltă și vor îndrepta cursul dezvoltării lor către ținta unirii.”

„Considerăm și noi chestiunea re-unirii Bisericilor ca având o deose-bită importanță nu numai în inte-resul creștinătății întregi, ci în spe-cial pentru noi Români. Din cauza aceasta, în continuarea discuțiunii vom face propuneri concrete privi-toare la reunirea dintre noi Români într-o Biserică.”¹⁾

*

Da, — vor zice ortodoxii — vrem să ne unim și cu Roma, dar aceasta nu vrea „unire”, ci capitulare și supu-neră, — ceace noi nu putem admite.

De-sigur, că de o capitulare și de o supunere a patriarhatului român în fața celui dela Roma nici vorbă nu poate să fie! Dar, dacă vrem să fim sinceri, — nici nu se gândește ni-meni la așa ceva. Și la Roma este o sinceră dorință pentru „unire” în sen-sul veritabil creștin.

Voiu da câteva probe.

La 1853 când s-a înființat mitropo-lia dela Blaj, Papa Pius al IX. scria în bula sa: „Biserica română trebuie să revie la această unire a Conciliu-lui dela Florența, ¹⁾ — simplă legă-tură ierarhică, — fiindcă ea n'are alte dogme, și ca rituri, ca disciplină chiar. Biserica universală variază după tim-puri și locuri, după rase și climate.”²⁾

Așadar, Papa nu concepe decât „simple legături ierarhice”, nici decum o capitulare. În legătură cu aceasta, mitropolitul Ardealului, Dr. N. Bălan găsește că „deosebirele ar fi mai ușor de aplanat, cu atât mai vărtos că Papa și teologii săi, pe timpul Sino-dului din Florența, făcuseră multe con-cesiuni”.

Unde este, atunci greutatea insur-montabilă în calea realizării unirii?

Dar să cercetăm părerile catolice de astăzi. Iată câteva, culese din presa greco-catolică, în legătură chiar cu ideea patriarhatului, Ziarul unit, „Al-bina”, care apărea anii trecuți la Bu-curești scria (Nr. 91/1923) următoarele: „Unirea nu se poate concepe decât pe dreptate și pe preponderența ne-amului românesc și a ritului său. De altfel, suntem siguri că nimeni dintre

ceice au cădere să peceluiască a-ceastă înfrățire, nu concepe lucrul altfel”. Și, mai departe, (Nr. 194/1923): „Înțelegem foarte bine ca Răsăritenii să discute modalitatea și intensitatea acestor legături (cu Roma), în raport cu privilegiile pe cari cu drept cuvânt le pretinde și le apără orice Răsări-tean. Aici este nodul chestiunii. Cu frățească dragoste, nodul acesta se poate însă deslega și se va deslega, — suntem siguri”. De altfel, între cele două biserici (ortodoxă și unită), nu există decât o chestie de jurisdicție” (Nr. 244).

Vorbind despre patriarhatul româ-nesc (Nr. 39/1924): „Pentru a se ajunge acolo, trebuie însă ca toată lumea să fie de acord că unirea tuturor Biseri-cilor române într-o Patriarhie română nu este posibilă decât prin legături de dragoste cu Roma”. Din partea „ortodoxilor-uniti”, continuă acelaș ziar, „nu este jertfă personală, de tra-dițiune, de organizare, pe care să nu fie gata să o facă în acest scop”. A-ceeași gazetă zice în Nr. 46: „O Bise-rică unică românească, cu Patriar-hatul ei propriu și capabil de a ri-dica moralicește și politicește pe Ro-mâni nu se poate înfăptui pentru ni-mic în lume, decât ținând seama de un mare adevăr istoric și dogmatic, care spune că Biserica creștină este un tot pe care îl unește legăturile dragostei față de Roma eternă, de Scaunul lui Sânt-Pietru, Verhovnicul Apostolilor”. Și mai departe (Nr. 21): „când catolicismul asigură Românilor și unitate culturală și respectul legii strămoșești, stai să te închini: ce face pe Români noștri să nu priceapă că nu au înainte decât o singură cale pentu a salva Biserica veche româ-nească”. Și iarăș (Nr. 94): „Suntem partizanii unificării tuturor bisericilor românești pe baza unor legături ire-nice cu Roma”.

Dar iată și un glas dela Blaj, al părintelui canonic Dr. V. Macaveiu:

În ce privește patriarhatul româ-nesc, Sf. Sa zice că acesta ar avea „toată latitudinea ca să-și aranjeze biserica după buna sa chibzuială, cu săborul ei, cu autonomia ei; el va fi supremul dirigitor al ritualului și ceremoniilor din Biserica sa, șeful ierarhic al episcopilor de ambele rituri din țara noastră, în cadrele vechilor pravile și orândueli biseri-cești”, etc. Și, încheind păr. M. zice: „În ziua când se va realiza unirea noastră religioasă alătura de toți frații din apus, noi clericii bisericii unite, dela mitropolit, până la ultimul preot dela sate, vom fi mulțumiți să ni se dela slujba ultimului sacristan (crâșnic) în templul neamului româ-nesc, având deplina mulțumire în convingerea că și acolo slujim tot neamului românesc.”³⁾

Va să zică, frații noștri uniți ad-mit nu numai „unirea” adevărată pe

baze pur creștinești și românești a tuturor Românilor, dar să invoiesc chiar ca patriarhul României să fie căpetenia religioasă a creștinilor de ambele rituri din țara noastră (adecă a „ortodoxilor” de azi și a romano-catolicilor), după cum Patriarhul Ro-meii este căpetenia ambelor rituri din cuprinsul săpânirei lui.

Se poate concepe o mai binecu-vântată atmosferă pentru înfăptuirea unei idei mari și sfinte decât aceasta, pe care o constatăm de ambele părți? Și n'am fi oare niște inconștienți și niște necreștini, dacă acum, când avem un patriarh, egal în rang cu cel dela Roma, n'am căuta cu orice preț să afirmăm în mod întregal și punctul de vedere creștinesc și pe cel de stat, în cadrele Bisericii universale a lui Christos, aducând astfel mult dorita pace și înlăuntrul țării noastre și înlăuntrul Bisericii creștine?

După părerea mea, cele dintâi două lucruri pe cari noul patriarh, român trebuie să le facă acum, sunt: 1) să încunoștiințeze despre alegerea sa pe toți patriarhii creștini, inclusiv pe cel dela Roma⁴⁾, comunicându-i acestuia din urmă dorința expresă de a și da tot concursul la refacerea unității religioase a Bisericii lui Christos, și 2) să comunice mitropolitului dela Blaj constituirea patriarhatului româ-nesc, de care în baza chiar a actului de Unire dela 1698, trebuie să se fie și I. P. S. S.⁵⁾ și chemându-l la lucrările Sfântului Sinod. Înființarea patriarha-tului României trebuie să fie pentru toți creștinii acestei țări (alără de pro-tesitanți) ocazia de a mărturisi în mod sincer: *Habemus Papam*,⁶⁾ iar pentru noul patriarh aceea de a se pune, în sfârșit, în armonia canonică și dogmatică cu întreaga Biserică uni-versală.

În acest sens, felicităm din toată inima, pe patriarhul creștin al Româ-niei și-i dorim ani mulți și fericiti întru Hristos, Domnul nostru al tu-turor.

Onisifor Ghibu

¹⁾ Așa ceva n'ar fi fără precedent în istoria Bisericii creștine sfășiate. La 1903 Primatul Angliei Rainald Thoma a anunțat printr-o frumoasă scrisoare irenică, alegerea sa Patriarhului dela Constantinopol. Scrisoarea s'a cetit în Sf. Sinod al patriarhiei, deodată cu aceea a mitropolitului ortodox al Atenei (Cf. *Biserica ortodoxă română*, XXV, pag. 1327).

²⁾ În actul Unirei se spune: „Ci tocmai de i-aer întâmpla (mitropolitului) moarte, să stea în voia Să-borului pe cine ar alege să fie vladică, pe care Sfinția Sa Papa și înălșatul împărat să-l înălșească și Patriarhial de supt biruința îndjii sale să-l hirotonoa-scă”.

³⁾ Denumirea de Papă nu o poartă numai patri-arhul „catolic” dela Roma, ca și cel „ortodox” de-a Antiohia.

O artistă de seamă: dna Zăvoianu.

În *Traviata* reprezentată în ultimele două săptămâni de Opera din Cluj, publicul a făcut cunoștința unei artiste de seamă: dna Zăvoianu. A fost unanimă recunoaș-terea pregătirii artistice, a mijloacelor teh-nice și a unei voci vibrante de o caldă și plăcută emoțiune. Dna Zăvoianu s'a înfă-șisat ca o artistă de talent. Îi dorim viitor strălucit.

¹⁾ Dr. N. Bălan: „Chestiunea reunirii Bisericilor”, în *Revista teologică*, 1909 pg. 268 și 1910 pg. 48.

²⁾ Pe care Biserica Moldovei o iscălise, în mitropolitul ei Damian. (O. G.)

³⁾ Cf. *Biserica ortodoxă română* 1911/12, pg. 1003.

⁴⁾ *Cultura creștină*, Blaj, 1924. Nor. 4, pg. 102.

DISCUȚII LITERARE

DEMOSTENE BOTEZ

Floarea pământului. Iași 1920. — Povestea omului Iași 1925.

D. B. s'a născut la 29 Iunie 1893 într'un sat (Hulub, din com. Trușești, jud. Botoșani). Tata eră preot, iar mama fata unui preot dintr'un sat vecin. Școala a făcut-o în sat, apoi în Botoșani, apoi la Iași, la liceul înțelmat, unde se află o bibliotecă bună; biblioteca aceea i-a dat gustul de literatură. Pe-atunci a scris întâiele versuri, publicându-le în *Arhiva*, în *Flacăra*, pe urmă în *Convorbiri*, la *Viața românească*, *Gândirea*. A studiat dreptul; dar, pentru trebuințele-i sufletești, și filosofie, și literatură. Trăește în Iași, ca avocat.

Scurta biografie este un chenar simplu pentru o evoluție simplă. Sătul acela apare destul de însemnat în *Floarea pământului*, dispăre din *Povestea omului*, ai cărui nervi orășeniți rețin icone umbrite de un pesimism ce fuge de lume, ca — Buddha și depresionează.

Cum *Dimineața*, — ca o virgină cu amfora răsturnată pe umăr — varsă în lume lumina soarelui este spus cum rece, dar este văzut plastic. În ea sunt, de sigur, toate diminețile satului său, Simplu, călduț, intim apar Paștile cu revocări de naivități copilărești. Un dor curajos chiamă așasă, în casa boerească, pe acea frumoasă, sprintenă, care călăria ca amazonele, să vie ca o rândunică și să apară așa, cum va zice versul original:

Vântul rochia ta albă să o poarte
Ca un nouaș alb,
Luminat de lună;
Și să pari, pe coastă, departe,
Ca o mână de zăpadă
Netopită încă,
Întârziată ntr'o vâgăună.

Astfel peisajul învie de sănătatea și și sburdarea câte unui chip viu, care stenisează vitalitatea poetică. Natură vie, natură moartă — adică părănd moartă —, poetul o caută și, pentru a o pecetlui în plicul cărții sale, el găsește mijloace bune: D. B. este un colorist (vezi de ex. *Aurora*); este mai mult, un simțitor al energiilor firei, suflet vesel că ele s'au legat și de el, că întorcându-se poate zice, cuprinzător:

Mă n'torn acuma obosit
Pe alele de tei;
Port tot pământul nesfârșit
În ochii mei.

Vioiciunea identificării cu natura, a vieții cu ea împreună, mi-a părut cușeritoare în nr-ul III din *Munții*, care fie-mi permis a-l cită întreg:

Cu cât ne depărtăm de ei mai tare
Așa cum sânt de vecei, pietroși și goi,
Pornesc și dâșii parcă după noi,
Mutând încoace depărtata zare.
Simțim cum cresc mereu în urma noastră,

Cum brazi se încălesc fugând pe cer
Și cum, trecând și peste grănicer,
Străbat la noi cu umbra lor albastră.
Ne depărtăm, dar tot simțim răcoarea
De brazi bătrâni, cum ne ajunge n drum
Și n'treaga noastră doină de acum
O geme, spumegândă, Urlătoarea.
Cu coamele pe zare proiectate,
Cum se ridică, negri și puternici,
Simțim cum noi, neputincioși nemernici,
Li ducem parcă ngenunchind, în spate.

Acesta, așa este isvorul intern, intim al mișcării poetice, care parcă-i cere poetului *absența* din sine și fascinarea prin altul, prin ea, prin munți (aici), prin cerul respirat deasupra: aceasta este unda poetică...

Intimitatea poetică la D. B., este uneori atât de simplă, încât mai simplă nici că se poate închipui. Simțiti-o de ex. în descrierea Sector *li-nștit*:

Ca un medalion scump de femea
Luna atarnă albă peste tranșe,
Ochii mei sângera lacrimi amintitoare;
Chipul din lună-i departe, gândul mă
[doare.
Câmpu-obosit se n'tinde și-adoarme.
Fășie n noapte o salvă de arme.
Cad peste zare, brusc, două stele...
Au căzut la posturi două sentinele.

Cum între aceste intimități abia spuse și, totuși, mișcătoare și între marile mișcări cosmice (reale, sau închipuite) se pot stabili legături de iluzionare logică și caldă se poate ceti, cu oarecare suprinere, în *Dumnezeire*, una dintre perlele volumului: Un val-vârtej în cosm și o strângere în liniștea casei; o fugă de mărire și o pitulire în fericirea umană; sănătate și pușnică filosofie (tocmai câtă-i trebuia simțirei prinse în vers).

Dar alături de astfel de pagini, de câte ori apare: bizarul, căutatul? A-pare prea de multe ori,

Povestea omului desvoaltă în întunec ce până aici fusese umbră rară, cenușie: D. B. este azi cel mai *in-tristător* poet român. Nu zic trist, ci întristător, deoarece reușește să ne adâncească și pe noi în chipurile sale. În durerile sale, de sigur poetic exagerate. D. B. își dă seamă că, pentru a-și exprima noua sa față, are nevoie de alt dicționar:

Cuvinte nouă-mi trebuesc, să pot
Tăcerea mută care doamnă n noi
S'o smulg din taina noastră de strigoi,
Ce pe-un copac, cu rădăcini cu tot.

Mă simt tăcând în mine, ca ntr'un schit

Firește, auzim regretul după sat; ca și la St. O. Iosif:

De ce nu m'ați lăsat la mine n sat
Printre livezi...
Copilăria mea, pe unde ești?

Se mai aude câte-o idee de adorare a vechei seninătăți. Persanii, de mult deprinși cu soarele sfânt, sărută și azi locul din peretele în care, răsărind, el a zugrăvit întâia floare de lumină; așa cântă și D. B., în grădină (nespus de frumos, simplu, epic-mișcător):

Și soarele pe-o zi așa senină,
De dimineață, când a răsărit,
E parcă Dumnezeu care-a venit
Să stea și el pe iarbă, în grădină.

Se întind însă umbre reci, spre noi, din foile cărței. Azi el este un mort întârziat în viață, fatal ca un strigoi, mâine-l chinuește gândul morții și golul părăsit de orice nădejde: azi simte prologul neînțelegerii sale; azi îi pare ridicolă acea cutie în care-l vor duce spre cimilit, spre uitare, mâine, speriat de moartea unui prieten, aleargă acasă, în siguranță:

M'am ascuns în casă parcă alungat
De un gând care-a venit după mine
Pe drum.

Pesimismul acesta, fără revolte, prosternat fatalității, găsește expresii, care nu sunt virtuosități, ci — talent ales. Încearcă cetitorul a-l simți în volumul acesta, în: *Unui frate*, în *Crez* (al milei și iubirei), în *Pustiul*, din care-i va rămânea în minte, neșters, spânzuratul din mijlocul odăii pustii de mult: paianjenul; în *Noapte pustie*, *Miniatură* etc.

Toată simpatia mea nu mă împiedcă a regreta, că totuși, nici din acest volum nu lipsesc câteva banalități, câteva note artificiale.

Stitul dlui D. B. pune o întrebare, la a cărei discuție nu mă opresc, însă: De ce adecă moldovenismul ar mări stăruia să scrie: casă, eșă, săcure, sânguri, lântărim, năroade și alte câteva forme, care, prin chiar raritatea lor, sunt mai evidente și își denunță singure neașteptata lor supra-viețuire nemeritată.

G. Bogdan-Duică

Opera Română, după o îndelungată epocă de somnolență — în care timp mulți cercetători ai ei s'au desobișnuit ai intra pe poartă, spectacolele dându-se în fața sălei goale de cele mai tu te ori — dă dovezi de renaștere, prin distribuții noi, debuturi și artiști veniți cu oaspeți.

Vineri seara de exemplu — după ce Trubadurul se cântase cu dna Lăvay în rolul Eleonorei — s'a cântat același operă cu dna Rodrigo și d. Atanasiu. Ar fi inuștil să insistăm asupra nivelului artistic al acestei reprezentații; protagoniștii Operei din București sunt demult cunoscuți și apreciați de către publicul din Cluj, ca să mai fie nevoie a debita aprecieri, cari oricât de elogioase ar fi, ar părea șterse pentru cei ce au asistat la reprezentația de Vineri.

Luni seara s'a cântat *Pagliaci* și *Cavaleria Rusticană* cu dl. Atanasiu, când celebrul nostru cântăreț a fost la aceiași înălțime.

STATISTICA INVĂȚĂMÂNTULUI DIN ROMÂNIA PE ANII 1919/20 și 1921

— CRITERIILE DUPĂ CARE S'A FĂCUT —

De curând a apărut, într'un mare volum de C II+475 pagini, format 4°, Statistica învățământului din România întregită, datorită dlui G. Teodoru, director general în Ministerul de Instrucție.

Această statistică este cea dintâi lucrare care îmbrățișează viața școlară a României întregite.

Importanța ei prin aceasta devine și mai mare, decum ar fi a unei statistici obișnuite.

Înainte de ce ne-am opri asupra acestei lucrări atât de importante, trebuie să amintim că în ultimul timp statisticele învățământului României vechi n'au apărut cu regularitatea obișnuită. Astfel, în cei 15 ani din urmă (1909—1924) Ministerul a publicat numai 4 statistici, relativ la 6 ani, și anume: la 1912 a apărut statistica pe anul 1908/9, la 1915 cea pentru 1909/10 și 1910/11, la 1921 cea pentru 1918/19, iar la 1924 cea pentru 1919/20 și 1920/21. Statistica pe 1911—1918, deci pe șapte ani, n'a apărut și probabil că nici nu va mai apărea.

De altfel, după zisa dlui Dr. I. Teodorescu, directorul general al Statisticii din Ministerul de Industrie și Comerț: „la ce ar mai servi o lucrare statistică, dacă nu apare la timp?!

Am studiat cu atențiune prima Statistică școlară a României Mari și m'am simțit obligat să stăruiesc aici pe larg asupra ei.

Prima judecată pe care mi-am făcut-o asupra acestei însemnate lucrări, și pe care țin să o spun deschis din capul locului, este că ea nu este lucrarea unui om de specialitate, sau cel puțin nu este a unui om care are însușirile necesare unui specialist.

În adevăr, ce se cere dela un specialist în statistică? Iată răspunsul lui A. Liesse, autorul unei lucrări clasice despre statistică. Dela un statistician, — zice Liesse — se cere „să aibă un spirit foarte bine călit prin logică, dar și îmlădiat prin ideea relativității“.

„Dacă ingeniositatea, utilă în combinarea cifrelor, îi este foarte necesară, trebuie, înainte de toate, să nu se lase antrenat prea departe în deducțiunile teoretice, ci să rămâie strâns în contact cu faptele, adică cu realitatea lucrurilor“. Dar — continuă acelaș autor — toate aceste calități ale statisticianului vor fi zadarnice, dacă el nu posedă cunoștința profundă a științei sau a artei la care corespund cifrele și documentele pe cari el le consultă. Nu poți face statistică medicală, dacă nu cunoști medicina și fiziologia, nici statistică meteorologică, dacă n'ai știința a cărei cunoaștere este indispensabilă pentru abordarea problemelor de acest ordin. Tot astfel, studiul economiei politice trebuie să precede oricare încercare de a interpreta statisticile economice sau financiare. Statistica nu este o știință universală, care ține locul tuturor celorlalte; ea este o metodă, o unealtă extrem de delicată, pe care trebuie să înveți a o manua. Inafară de aceste studii, totul e pură fantazie“.¹⁾

Însușirile pe cari le cere Liesse dela statistician, dlui G. Teodoru îi lipsesc: Dsa nu este un om de școală și, judecând după lucrările dânsului, D-sa nu intrunește nici celelalte condiții de ordin științific și fi-

losofic, pe cari autorul francez le socotește indispensabile.

În astfel de împrejurări nu va fi de mirare dacă în cercetarea cărții din chestiune, la fiecare pas vom da peste lipsuri absolut esențiale, cari pun la serioasă îndoială valoarea și utilitatea ei.

Vom căuta, în cele următoare, să înfățișăm cartea, cu toată obiectivitatea posibilă.

1. Ceeace impresionează dela început în chip cu totul straniu, este împrejurarea că, în această cea dintâi statistică a învățământului, România nu se prezintă ca o țară unitară, ci ca niște provincii izolate, cari n'au a face nimic una cu alta. Am putea zice chiar că unele din noile provincii, și în special Transilvania, au o situație de provincie de a doua mână față de Vechiul Regat, care se prezintă cu o situație cu totul privilegiată. Astfel, acesta ocupă 240+22 pagini, Basarabia 118, Bucovina 64, iar Transilvania 18 pagini, dintre cari 9 albe. Așadar, Transilvania, care are mai multe școli decât V. Regat, ocupă în comparație cu acesta de 15 ori mai puțin loc, respectiv, dacă scădem paginile albe — prin ce îi rămân V. Regat 232 pagini cu text, iar Ardealului 9, — acestuia îi revine un loc de 26 de ori mai mic decât aceluia.

Nicăiri, în întreg acest volum nu ni se dă un tablou resumativ al situației școlilor din țara întreagă, ci cum am spus, totul se face exclusiv pe provincii.

România n'o vedem nicăiri.

(În cele 13 diagrame dela sfârșitul volumului de asemenea se dau informații exclusiv despre Vechiul Regat; celelalte provincii nu sunt nici măcar amintite).

2. Nici provinciile singuratice nu prezintă icoană unitară din punctul de vedere al situației învățământului. Nicăiri n'avem o tabelă care să ne arate în mod sinoptic numărul tuturor școlilor de toate categoriile și de toate gradele din singuraticile provincii. Pentru a putea avea o astfel de icoană, cercetătorul trebuie să-și ia el în mână creionul și să-și facă tabela, pe care în orice publicație similară o găsești încă pe primele pagini.

3. În aranjarea datelor autorul urmează pe cel mai greșit dintre toate principiile. În vreme ce în toate statisticele din lume, datele sunt publicate după regiuni, aici ele sunt date după ordinea alfabetică a județelor, ceea ce îți face cu neputință să ai icoane limpezi despre țară ca componentă a singuraticilor părți. Este curios că, în vreme ce în publicațiile de natură școlară ale Direcțiunei generale a Statisticii de pe lângă ministerul de Domenii, datele școlare sunt grupate corect, după regiuni (Moldova, Țara Românească, Oltenia, Dobrogea)¹⁾, în Statistica Ministerului de Instrucție toate datele sunt puse în ordinea alfabetică a județelor (Argeș, Bacău, Botoșani, Brăila, Buzău, Caliacra, Capitala București(I), Constanța etc.) Un astfel de sistem dovedește că cel care îl întrebuițează nu este în clar cu rostul statisticeii. Căci aceasta caută să ne dea deodată, printr'o inteligentă economie de timp, de loc și de energie, informații multiple: datele trebuiesc grupate

¹⁾ Cf. André Liesse: La Statistique. — Ses difficultés — ses procédés — ses résultats. Paris 1905. pg. VII.

¹⁾ Vezi Dr. L. Colescu: Diffusion de l'instruction publique en Roumanie, în Buletinul Statistic al României, S. III. vol. XII, 1915. nr. 40.

aşa, încât deodată cetitorul să vadă prin ele nu numai situaţia judeţului şi a ţării, ci şi situaţia regiunii din care face parte judeţul, putând face în acelaş timp şi comparaţie între singuraticile judeţe şi, apoi, între provincii. Aici nu vedem nicăiri care este situaţia şcolară în Dobrogea, în Moldova, în Oltenia, etc., deşi o astfel de icoană este necesară din atâtea şi atâtea puncte de vedere.

Dar ceea ce este mai important decât faptul că sistemul întrebuintat e greşit, este că d. T. îşi schimbă la fiecare publicaţie nouă sistemul de lucru după criterii cari nu pot fi înţelese de nimeni, ba mai mult chiar, întrebuintează în una şi aceeaşi publicaţie mai multe sisteme, la întâmplare, fără nici o unitate şi consecvenţă. Astfel d. e. în Statistica pe anii 1909/10 şi 1910/11, apărută la 1915, dsa grupează astfel învăţământul:

A. Invăţământul primar public,

B. Invăţământul secundar şi profesional (fără de indicaţia dacă e public sau particular).

C. Invăţământul superior şi special

D. Invăţământul particular.

Această grupare dovedeşte că d. T. nu are o idee clară despre ce însemnează învăţământul public şi ce însemnează cel particular. D-sa confundă învăţământul public ca învăţământul de stat, ceea ce corespunde realităţii. Cum pot fi considerate d. e. şcoli particulare, şcolile germane din Bucureşti, cari erau frecventate la 1915/16 de peste 60% elevi români şi evrei şi numai de 32.80% de germani? Prin faptul că ele nu sunt susţinute de statul român, ele nu încetează de a fi şcoli publice şi nici nu devin particulare. Căci sub „particular“ se înţelege nu ceea ce nu este al statului, ci ceea ce nu este al publicului sau pentru public, ci este al unui sau a unor simpli particulari. Că d. T. nu ştie ce este „public“ şi ce este „particular“, asta se vede şi din modul cu totul neconsecvent în care întrebuintează aceşti termeni. Căci în vreme ce şcolile confesionale din V. Regat le socoteşte ca particulare, pe cele din Transilvania nu le socoteşte particulare, ci „confesionale“, alături de care are şi rubrica de „şcoli particulare“ pentru şcoli cari sunt în adevăr particulare.

De confundarea consecvenţă a şcolilor publice cu cele de stat ce e drept că nu poate fi făcut răspunzător numai d. T., deoarece această confuziune o face şi Ministerul Instrucţiei şi toată lumea din V. Regat, totuşi dela un statistician s'ar aştepta să fie mai lămurit asupra noţiunilor fundamentale, de cum sunt politicienii sau laicii în materie.

Dar gruparea de mai sus este şi altfel lipsită de logică. Dl T. pune sub A, B şi C. şcolile după grade, iar sub D. după susţinătorii lor. Logic ar fi fost, — admittând că sub „invăţământul public“ se înţelege „invăţământul de stat“, iar sub „particular“ cel care nu este de stat, — să fi făcut această împărţire: A. Inv. public, B. Inv. particular, — apoi să fi urmat sub 1, 2, 3, atât la A, cât şi la B, înşirarea şcoalelor după singuraticile grade sau după categorii.

Mai întâlnim tot aici şi alte confuziuni şi anume punerea sub aceeaşi rubrică a învăţământului secundar (grad!) şi a celui profesional, care e de diferite grade, precum şi a învăţământului superior, care e de un singur grad şi a celui special, care este o categorie ce cuprinde mai multe grade. Este curios că sub p. B se cuprind de-avalma liceele, seminariile ortodoxe şi mohamedane, şcolile normale, şcolile comerciale, şcolile de meserii şi de agricultură şi şcolile profesionale de fete, fără să ne putem desluşi dacă d. e. seminariile

sau şcolile normale sunt şcoli secundare sau profesionale.

A pune şcolile profesionale de fete în rând cu cele de meserii, este o greşală. Dl T. dovedeşte că nu ştie nici ce este o şcoală profesională, nici ce este o şcoală specială. Căci, de fapt, seminariile, şcolile normale, cele comerciale, de meserii şi de agricultură nu sunt nici şcoli secundare, nici profesionale, ci sunt şcoli speciale.

Văzând cum operează d. T. cu noţiunile, nu este de mirare că d-sa, în aceeaş carte, cu câteva pagini mai târziu, grupează şcolile astfel:

a) Invăţământul primar

b) Invăţământul secundar, superior şi special (cel profesional e omis cu totul)

c) Invăţământul particular,

şi că în următoarea publicaţie, adică în Statistica de pe anii 1919/20—1920/21 are următoarea grupare:

Invăţământul public (fără nici o literă sau număr)

A. Grădini de copii, învăţământul primar rural şi urban şi normal primar

B. Invăţământul profesional

C. Invăţământul secundar

D. Invăţământul superior

E. Invăţământul special

F. Invăţământul particular.

Deci, învăţământul particular aici face parte din învăţământul public, învăţământul normal nu mai este profesional, ca în statistica anterioară, tot astfel cel profesional nu mai este de acelaş grad cu cel secundar, nici cel special cu cel universitar!

Dacă ne vom uita la subîmpărţirile din această grupare, vom constata că d. T. nici de astădată nu ştie ce sunt şcolile speciale, profesionale şi cele secundare. Vom vedea astfel că d-sa sub şcoli secundare nu înţelege numai şcolile secundare de cultură generală, ci înţelege şi unele şcoli de cultură specială, ca d. e. seminariile ortodoxe şi musulmane, apoi că şcolile superioare comerciale şi cele de agricultură sunt şcoli profesionale, iar că sub şcoli speciale avem să înţelegem numai Conservatoriile de muzică şi artă dramatică şi şcolile de arte frumoase, — fără ca să ne putem da seama de ce, la urma urmelor, nu sunt şi acestea tot şcoli profesionale, ca şi cele amintite în urmă. De asemenea vom vedea că sub „invăţământul superior“ nu se înţelege toate şcolile superioare, ca Academia de Comerţ, cea de Agricultură, Şcoala de Poduri şi şosele etc., ci numai Universităţile, plus şcoala superioară de arhitectură şi cea de conductorii desenatori din Bucureşti!

După toate acestea, nu mai poate părea curios că dl T. nu ştie face distincţie între diferite „grade“ şi între diferite „categorii“ de şcoli şi că, în consecinţă zice că sunt trei „categorii“ de şcoli: primare, secundare şi superioare, câtă vreme aceasta este o împărţire după grade. Din cauza acestei confuzii ajunge astfel d. T. ca să aşeze şcolile după ministerele de care se țin, astfel că privitor la nici o categorie de şcoli n'avem tablouri complete, ci numai fragmente. Cine vrea să ştie d. e. câte şcoli primare sunt în Vechiul Regat, trebuie să-şi ia osteneala să caute mai întâi câte şcoli de stat sunt, apoi câte şcoli particulare, apoi câte şcoli ale Casei Muncii C. F. R., si să-şi facă apoi însuş socoteala. Mai greu pentru cine ar vrea să afle acest lucru cu privire la întreaga România de astăzi, căci acela trebuie să consulte o serie întreagă de rubrici.

Dismembrarea şcolilor după autoritatea care le

sustine face imposibilă o icoană clară a situației școlare din punct de vedere de stat și național. În loc ca școlile particulare să fie în aceleași tabele (dar, bineînțeles, în rubrici deosebite) cu școlile statului, după grade și categorii, pentruca astfel la fiecare pas să se poată vedea, pe deoparte, ce forță reprezintă fiecare din cei doi factori, pe de alta să se poată avea deodată tabloul întreg al situației din țara întreagă, școlile sunt împrăștiate în diferite părți ale cărții, încât sunt cu neputință de urmărit.

În privința aceasta d. T. putea găsi indicii în vechile statistici ale țării. Îi atrag atenția asupra publicației fostului director al învățământului I. Măiorescu, intitulată: *Starea instrucțiunii publice în România de sus la finitul anului școlastic 1860-61*, (București, 1861). Găsim aci o foarte clară juxtapunere a școlilor de stat și a celor „private” (cum li se zicea pe atunci), așa că e posibilă comparația lor în fiecare moment, pe timp de zece ani (1852-1861).

4. Aceeași penibilă lipsă de claritate a noțiunilor fundamentale, o constatăm și în ce privește caracterul școlilor după susținătorii lor. Din cauza aceasta nu putem afla din lucrarea d-lui T.: cine sunt „particularii” cari susțin școlile particulare? De nicăiri nu vedem că supt aceștia se înțeleg: diferitele confesiuni și societăți și numai în rândul din urmă, adevărații „particularii”, și de nicăiri nu putem afla d. e. câte școli, de diferite grade și categorii susține în Vechiul Regat Biserica catolică, cea luterană etc., — câte susțin mozaicii; câte din acestea sunt la orașe, câte la țară și cum sunt răspândite în diferitele părți ale țării?

Tot astfel nu știm câte școli sunt în România Veche cu limba de predare germană, franceză, italiană, evrească, turcească, grecească, bulgărească, armenescă; ce populație școlară au școlile de diferite limbi, câți învățători și profesori, unde se găsec, etc. etc.

În punctul acesta informațiile d-lui T. sunt o dovadă că dânsul nu-și dă seama nici de natura problemei, nici de importanța ei.

5. De altfel d. T. nu cunoaște exact nici nuanțele confesionale și nici denumirile confesiunilor din țară.

D-sa vorbește d. e. de o religie „protestantă”, care nu există. Supt această denumire colectivă se înțeleg la noi confesiunile: evanghelică-luterană, evanghelică-reformată și cea unitară (în alte țări mai sunt și alte confesiuni protestante, ca cea anglicană, baptistă etc). Deasemenea d-sa nu este pe deplin lămurit nici în ce privește confesiunile: ortodoxă și catolică. Celei ortodoxe îi zice când „ortodoxă”, când „greco-orientală”, când „ortodoxă-orientală” și crede că și Armenii necatolici sunt tot ortodoksi, câtă vreme ei sunt tocmai din contra, heterodoksi. Pe romano-catolicii din Vechiul Regat îi numește cu numele colectiv de „catolici”, deși supt aceștia se înțeleg și greco-catolicii și romano-catolicii. Pe reformați îi numește uneori cu acest nume, alteori cu acela de „calvini”. Unele confesiuni le ignorează cu totul, ca d. e. pe răscolnicii din Dobrogea, pe cari îi trece pur și simplu la „alte confesiuni”. Deasemenea pe ovrei nu-i distinge după riturile lor deosebite și nu cunoaște deosebiri de congreșiști (ortodoksi), neologi și status-quo.

6. În continuare dl T. confundă adesea confesiunea cu naționalitatea sau cu limba maternă. Astfel pomenește

școli cu limba de predare „izraelită”, în loc de evrească (pg 330 și passim) [ca și cum ai zice limba ortodoxă sau catolică], apoi școli „izraelito-române”, unde combină religia izraelită cu naționalitatea română, în loc să le zică evreo-române, — apoi școli „romano-catolice” și „azile confesionale germane”, ca și când ar exista o confesiune germană. Tot astfel întâlnim școli „mozaiste”, în loc de mozaice, apoi școli de rit spaniol, fără ca să ni se indice: care este cellalt rit mozaic, deși ar fi fost interesant ori important să se știe: câte școli izraelite ortodoxe sunt, câte de rit spaniol, și unde, în ce regiuni și județe, — apoi, în Transilvania: câte ortodoxe, câte neologe și câte status-quo? Deasemenea nu știm: în câte și în ce fel de școli se predă învățământul în ebraica veche, în câte în idiş, în câte în două limbi (evrește-nemțește, evrește-românește etc) și în câte românește. Apoi, ar trebui să știm: cine susține școlile evrești? Câte sunt susținute de I. C. A. internațională, câte de Societatea Zionistă, câte de Comunitățile religioase și câte de particularii proprii ziși? Apoi: ce subvenții au dela statul român, eventual dela alte state, etc.?

Numai așa statistica învățământului ni-ar fi dat o icoană completă a situației culturale a Evreilor din care oamenii de stat și poporul însuși să poată trage vreo concluzie cu privire la politica culturală și la politica națională.

Un astfel de lucru atât de necesar odinioară era posibil în baza statisticii. Astfel *Statistica învățământului secundar pe anii 1889-92* alui Fr. Damé putea să-i servească d-lui T. ca model și în această privință, ca și în atâtea altele.

7. Dar confuziile d-lui T. nu se opresc aici. După ce confundă religia cu confesiunea și confesiunea cu limba, d-sa mai confundă și chestiunea naționalității locuitorilor țării. D-sa nu știe, dupăcum se vede, ce este „naționalitatea”. Deaceia în datele statistice privitoare la Vechiul Regat și la Basarabia d-sa confundă „naționalitatea” cu „cetățenia” și, în consecință, d-sa nu cunoaște, supt raportul naționalității, decât două categorii de locuitori ai României: „Români” și „străini”, ceea ce vrea să zică „cetățeni români” și „cetățeni străini”, iar nu Români după limbă și naționalitate și indivizi de altă limbă. Astfel d. T. constată că în România sunt 98% Români și 2% străini (pg XIV). Supt aceeași rubrică, la Bucovina și la Transilvania d. T. înțelege altceva, dar și aci este neconsecvent. Astfel d. e. la Bucovina cunoaște, după naționalitate: Români, Ruteni, Poloni, Germani, Evrei și Unguri, pentru ca la Transilvania să confunde din nou religia cu naționalitatea scriind: Români, Maghiari, Germani, Sârbi, Ruteni, *Israeliti* în loc de Evrei.

8. Pelângă toate acestea, ceea ce mi se pare extrem de grav, este că dl T. nu cunoaște nici poporul român. Vorbind despre școlile Românilor din afară de Regat, (pg. X), d-sa nu amintește decât pe Români din Peninsula balcanică, al căror număr îl fixează la aproximativ 650-700 mii locuitori, — ceea ce este mult mai prejos de realitate, uitând pe Români din Banatul sârbesc, din Ungaria și din Cehoslovacia, cari au și ei școli, asupra numărului și situației cărora s'ar fi putut și ne-ar fi putut informa. Tot astfel dl T. a uitat pe cei peste o jumătate milion de Români de peste Nistru, cari au și ei un număr oarecare de școli,

precum și pe Românii din America — aproximativ $\frac{1}{4}$ de milion, cari și ei au acolo școli, despre cari ar fi trebuit să aflăm știri în statistica învățământului.

Ușurința cu care d. T. trece peste chestiunea școlară a Românilor din afară de Regat este cu atât mai regretabilă, cu cât în trecut nu eram obișnuți cu ea. Pe timpul ministeriatului regretatului Sp. C. Haret ni se dădeau relațiuni foarte amănunțite despre școlile din străinătate. Amintesc numai luminosul și voluminosul „Raport adresat Maestății Sale Regelui de către d. ministru al Cultelor și Instrucțiunii publice asupra stării actuale a chestiei școlilor și bisericilor române din străinătate,”

•••••

apărut la 1901 și cuprinzând pelângă LXXVIII pagini de text, 100 pagini de date statistice și anexe.

După mai bine de două decenii avem deci și pe acest teren în loc de progres, o regretabilă dare înapoi, foarte păgubitoare, care va trebui cât mai curând reparată cum se cuvine.

La întrebarea: după cari criterii a fost făcută cea dintâi statistică oficială a învățământului din România întregită? — din cele expuse până aici: răspunsul se desface dela sine după nici un criteriu!

Onisifor Ghiбу

BIOPOLITICĂ

SOLIA SĂNĂTĂȚII ÎN MUNȚII MOȚILOR

Azi sifilisul nu mai este o simplă boala sexuală. Nu! A trecut cadrele care l caracterizau pe vremuri; s'a transformat în boală socială, ca un pericol permanent.

Foarte potrivit zicea Nekam că societatea stimează și admiră pe cel rănit în război ori și cât de mică să fie rana sa, onorează invalidul muncii, compătimește pe cel cu tuberculoză și se infioră văzând bolnavul cu cancer, dar respinge și ignorează pe cel cu sifilis și gonoreea. Respinge pe aceștia fiind boala lor rezultatul unei vieți imorale. Dar ce vor zice însă aceștia când vor vedea numărul enorm de mare al nevinovaților copii cu sifilisul moștenit, — și la mulți poate singura moștenire — dela părinții lor, oare și pe aceștia îi condamnă și respinge? Iar că să avem o icoană fidelă a jertfelor căzute sifilisului ar trebui să scormonim morminții, scoțând la iveală tot tot ce-a îngropat în pământ boala aceasta cutropitoare.

Societatea nu observă pe ușa sifiliticului biletul roșu ca la cel cu scarlatina și alte boale infecțioase, deci nu are teamă de boala aceasta. Dacă însă va fi împărțită societatea cu tainele naturei, câți din fii ei se prăpădesc în urma treponemilor încorporați și găzduiți de corpul omenesc s'ar speria, ar tremura de fiorii nimicirii, dar așa în dulcea neștiință rămâne nepăsătoare. (După Nekam procentul morții la difterie e 4% la typhus abd, 16%, iar la sifilis 20%).

Și când la orașe vedem situația aceasta desperată, ce să așteptăm dela sate? Pretindem ca satele să se trezească din amorțeală, cum am putea încerca să înlăturăm prejudiciile înrădăcinate în mentalitatea poporului nostru dela sate?

Ancheta sanitară ne dă răspunsul la întrebarea aceasta, ea ne arată clar, că este deschisă calea care duce la inima țaranului. Trebuie însă numai căldură multă și dragoste ca să nimicească mormanele de ghi-ață adunate în frigul desnădejdiei. Ancheta sanitară așa cum s'a făcut arată drumul pe care trebuie să mergem.

Satul trebuie regenerat. Acolo zace viitorul nostru. Munca intensivă pentru regenerarea corporală trebuie să

pornească prin sate. Acesta ușor poate fi controlat, supra-veghiat. Țăranul nu-și schimbă domiciliul. Țăranul trezit odată la cunoștința adevărului va fi mulțumitor și fericit pentru ajutorul mare care i s'a dat. Nici când n'am văzut o așa mare încredere în doctor la orașe ca și în satele acestea unde am fost în anchetă sanitară. Poporul este nevoiaș, este copleșit de greutate și boale; este însă fericit și mulțumit din cale afară când vede că ne coborîm la dânsul să-l vindecăm.

Țăranul până eri-alaltă era iobag, slugă la o stăpânire străină, este infricat, este cumpănit și nu crede în doctorii cari vin în comună să-l viziteze. Vedeau în ancheta sanitară o violare a libertății lor, își imaginau în dosul nostru jandarmul și executorul. Era dureroasă întrebarea poporului, ca „oare ce vom plăti, ce dări grele vor arunca pe noi pentru că vin doctorii la noi acasă”. Nu puteau să creadă și înțeleagă cum imi scria învățătorul Varvara din Poiana-Ampoiului „la sfatul dvoastră toți cei bolnavi numai decât au plecat unii în sus (Zlatna, ambulatorul policlinic), alții în jos (Alba-Iulia, ambulatorul policlinic) căutând ca fiecare să-și vadă de sănătate. Sunt pe deplin convins că peste un an, doi în ale sănătății altcum va căuta comuna noastră, ca până acum. Oamenii noștri se miră mult acum, cum de s'au aflat așa oameni de oamnie; mai de mult să fi dat galbeni și nu găseai unul, — acum din depărtări așa de mari să vină la ei acasă și să-i viziteze și nimic să nu-i tragă pentru atâta vizită”.

Azi comunele unde s'a făcut ancheta sanitară au o totală încredere în doctori văd în medic mântuitorul lor de boale, au aflat în el un prieten bun și sincer, căruia își pot destăinui sufletul, amarul. Că suntem pe calea cea adevărată arată faptul, că din comune îndepărtate s'au prezentat Țărani și delegații de țărani cerând se trecem și prin comuna lor, având mare lipsă de ajutorul medical.

Prezentă anchetă sanitară a fost întreprinsă din ordinul și după indicațiile d-lui prof. univ. dr. Iuliu Moldovan pe când era inspector general sanitar.

Dr. Dom. Stanca.

Institutul de studii Societatea de mâine

Pe listele de înscriere lansate figurează deja un frumos număr de intelectuali. Rugăm pe toți prietenii și aderenții ideii să continue cu elan compania de înscriere în institutul de studii „Societatea de mâine” în toate localitățile unde s'au trimis liste, sau să se ceară liste unde este nevoie.

Cealaltă grijă principală a noastră este acum strângerea materialului bibliografic. Instituțiile culturale și economice din Cluj s'au pus cu plăcere la dispoziția institutul nostru, oferind statistici, cataloage și alte indicațiuni prețioase.

Întâia ședință o comitetului executiv referitor la chestionare, are loc Joi, 5 Martie.

Intr'o vreme ca a noastră, când sufletește suntem atât de împrăștiati și decimați de privațiuni și lipsă de idealuri de muncă, societatea noastră va fi un cămin cald, un teren neutru de conversațiune și studiu. Inscribeți-vă în număr mare în Institutul de studii Societatea de mâine!

Biblioteca Universității din Cluj în 1924

În cursul anilor de după războiu materialul bibliotecii a sporit într-o măsură neobicinuită înainte. Motivul principal a fost lipsa de cărți românești din această bibliotecă. Puterile de muncă fiind aceleași ca și înainte, natural că n'a putut fi prelucrat întreg materialul intrat la bibliotecă an de an. Abia cu anul 1924 s'a ajuns la normal, colecțiile sporindu-se în cadrele obicinuite. Această împrejurare a adus cu sine o ușurare simțitoare pentru personalul de serviciu, care a putut prelucra întreg materialul încurs în anul curent și a împuțina în bună parte și din restanțelor anilor precedenți.

Creșterea colecțiilor din anul 1924 se prezintă în felul următor.

1. Prin birou imprimatelor legale au intrat la bibliotecă 5278 volume, 199 teze, 174 anuare, 5474 imprimate diferite, 7400 numere de reviste din țară, 49,600 numere de ziare.

2. Prin cumpărături și donații: 1684 volume, 1612 teze, 106 anuare, 124 imprimate diferite, 715 vol. reviste, 27 vol. ziare, 33 cărți vechi românești, 29 vol. manuscripte, 591 documente, 12 stampe și portrete, 34 fotografii, 38 icoane lucrate pe sticlă, 1 album, 3 hărți și 44 medalii.

Din materialul intrat în anul curent precum și din restanțele anilor trecuți s'au putut cataloga și pune la dispoziția publicului 9799 opere. 1966 vol. reviste și 386 vol. ziare. Astfel încât dacă activitatea bibliotecii s'ar mărginit numai la acest rezultat și atunci am putea spune că personalul de serviciu în anul 1924 s'a achitat pe deplin de datorința sa.

Demn de remarcat e faptul că cu luna Martie 1924 s'au început la bibliotecă lucrările în vederea întocmirii catalogului pe materii. O parte a personalului se ocupă exclusiv numai cu aceste lucrări. Până la sfârșitul anului s'au prelucrat literele A—F, în total 30,000 fișe

Biblioteca pe lângă catalogarea și clasarea cărților, revistelor etc. dă o deosebită atenție conservării acestora. În acest scop s'au legat și reparat în cursul anului:

135 cărți vechi românești pe lângă prețul de 47 955 L.	
3391 volume cărți	93 404 ..
625 vol. reviste streine	26 639 ..
194 vol. reviste din țară	8.801 ..
228 vol. ziare	3.755 ..

Din dubletele, tripletele etc., de cari biblioteca se poate lipsi s'au donat diferitelor bibliotecii de pe lângă școlile de stat, peste 385 volume.

Numărul cititorilor a fost mai restrâns decât în anii precedenți. Această în urma unui control mai sever din partea bibliotecii, față cu cititorii. S'au consultat în total 69.919 cărți și broșuri, 39 cărți vechi românești, 43 stampe și tablouri, 1059 documente și 115 manuscripte.

Ioan Roșu,
bibliotecar.

PROBLEME ECONOMICE

BOGĂȚILE MINIERE CE I-AU MAI RĂMAS UNGARIEI

II.

Petrolul și gazul metan.

Ungaria prin pierderea Ardealului precum și a Carpaților nordici a pierdut cele mai bogate terenuri de petrol și gaz metan. Astăzi Ungaria după cercetările cele mai nouă dispune de vre-o 6000 fântâni arteziene și vre-o 60 fântâni de gaz, în care însă nu s'a dat de urmă de oleiu și derivate de petrol, nici chiar în izvorul din Budafa—Puszta la adâncime de vre-o 1500 metri, așa că în această privință Ungaria nu mai are ce spera. În fosta Ungarie aceste izvoare se găseau mai ales în zona exterioară a Carpaților și în munții Bihorului. În Ungaria de azi abia se găsesc mici izvoare de petrol pe coama munților Matra — așa că în baza acestor cercetări nu se vor prea găsi noi izvoare de petrol. — Fântânile de gaz nu produc metan, decât ca să aprovizioneze poate o moară sau o mică întreprindere.

Cu privire la bogățiile de fier și aramă de mangan, pe cât era de bogată Ungaria de odinioară, pe atât e azi de săcătuită. Ungaria veche dispunea aproximativ de 144 milioane tone pe lângă o producție anuală de 2 milioane tone plus o creștere anuală de 25.000 tone — Ungaria veche era asigurată cu aceste metale pe 55 ani. Din toate terenurile acestea bogate nu i-au mai rămas Ungariei, decât câteva stabilimente în județele Bordod și Heves. Cele mai mari mine de acest soi sunt cele dela Radóbanya județul Borsod cari dispun de un stoc aproximativ de 17 milioane tone. Arama de mangan se află în cantitate mai considerabilă în localitatea Urkut la mordul desisului Bakony unde abia în decursul războiului mondial s'a descoperit un stoc de vre-o 1 1/2 million de aramă de mangan.

Bioxitul și aluminiul deasemenea au fost descoperite în desisul Bakony numai în anii trecuți. Bioxitul se află în împrejurimile localității Halimba din județul Veszprém, iar în regiunea localităților: Tapolca — Bakonyzent-lászló și Ugod se întrezăresc eșind din pământ creștetile acestei bioxite. Cantitatea de bioxit e aproape incomensurabilă, însă calitativ, cu atât este mai inferioară.

Intr'adevăr Ungaria dispune de avuții considerabile de metale, ce conțin aluminiu, dar pânăcând aluminiu francez va fi calitativ mult superior, nu poate să facă nici cea mai mică concurență.

Ungurii văzându-și nevoile și paupertatea — își fac fel și fel de planuri fanteziste — de a interveni să recapețe câteva județe bogate în minereurile, ce lor le lipsesc, cum ar

fi județele: Gömör și Ugocsa dela Cehoslovaci, iar dela noi Maramureșul.

Vrând nevrând Ungaria o să ajungă la singura soluție sănătoasă și reală, de a se provedea dela vecinii ei apropiați cu produsele, ce ei îi lipsesc, ca să nu fie silită a duce mizerii și pe mai departe.

*

Presupun, că după această descriere dată, ar fi bine după ce la început asupra producției de cărbuni am insistat mai mult — de a face o retrospectivă sumară asupra situației industriei de cărbuni din anul 1924 a Ungariei. Prin această resumare cunoștințele noastre vor fi mai bogate și mai controlate.

Anul trecut l'am putea împărți în două perioade. Industria de cărbuni la începutul anului trecut era caracterizată prin o economisire forțată. Distribuția cărbunelui se face de către un inspectorat al cărbunilor, iar stabilirea prețului de către „Comisia de control a prețurilor.”

În partea II-a a anului situația industriei de cărbuni s'a schimbat radical în toată lumea. Piața pentru cărbuni în urma crizei financiare acute — al cărei val a atins mai ales țările Europei centrale — a ajuns la o situație staționară. Această stagnare a producției de cărbuni s'a manifestat cu o tărie elementară, evidențiându-se mai ales în Silezia polonă. Anume Silezia-Polonă pierzându-și debușeurile ce avusese înainte în Germania, nu putea să-și plaseze producția suprasaturată în țară — așa, că a fost oarecum silită a-și căuta o nouă orientare chiar pe prețuri „dumping.” O cantitate mare de cărbuni a fost îndreptată spre statele din Europa Centrală între cari și Ungaria. Această infiltrare a aflat Ungaria nepregătită — până când țara noastră, precum și Jugoslavia și Cehoslovacia eram apărați prin taxe prohibitive de import precum și alte accesorii. În Ungaria cărbunele străin putea fi ușor importat ba era oarecum chiar protejat. Nu e de mirare, deci că producția de cărbuni a Ungariei în anul trecut a scăzut în mod simților, ceea ce se poate explica și prin greva îndelungată a lucrătorilor mineri dela începutul verii anului trecut. Față de aceasta, în portul a crescut în mod considerabil. Așa de ex, în luna Septembrie s'au importat 75000 q iar în Octombrie 1,050,000 q ceace este cu de trei ori mai mult, decât în aceleași luni ale anului 1923.

O consecință a fost că prețurile au scăzut în mare măsură, deși cheltuielile de producție au rămas aceleași.

Putem deci constata, că producția cărbunelui în Ungaria trece prin o

mare criză, ceea ce va face pe Unguri și mai mult să se gândească la terenurile de cărbuni pierdute.

Ca tabloul să fie și mai elocvent vom da și un interesant stimulente, care va dovedi pe deplin aserțiunile mele făcute mai sus. De curând am citit în Buletinul Uniunii Gen. a Industriașilor din România (Anul III. No. 10 din 1 Oct. 1924 pag. 596), că primăria din Budapesta se ocupă de mult timp cu problema aprovizionării orașului cu cărbuni, și că după avizul unor experți reputați, va începe în curând cercetări după cărbuni în apropierea orașului.

Reiese, deci că criza de aprovizionare cu cărbuni indigeni pentru Ungaria va fi tot mai amenințătoare, astfel, că peste 60—70 ani, v'a fi complet aservită țărilor ce o inconjoară.

Tendința Ungariei deci de a recuceri terenurile pierdute, precum și toate teoriile istorice și de drept comportate pentru confirmarea dreptului ei, se pot ușor reduce la această simplă formulă economică.

Simion Hațieganu

•••••

Premierle Teatrului Național

Macbeth

— Tragedie în 5 acte de Shakespeare —

Am citit undeva că Shakespeare nu se mai joacă în Anglia și nu înțelegeam pentru ce în patria lui, tocmai în patria lui, i se face această nedreptate. După reprezentația lui „Macbeth”, la care s'au făcut colosale eforturi morale și materiale, am început a înțelege: în adevăr nu mai corespunde evoluției teatrale, iar unele din lucrările lui, cum e „Macbeth”, e deadreptul convențională și extrem de fatice. Dacă publicul, în generalitatea lui, nu mai poate mistui literatura eroică bazată pe principiul „eu sunt ce sunt”, deasemenea nu poate suporta tragedia clasică, care ține 4 ore, și în primul loc cere ca eroul principal să umple scena și să târască după el pe toate celelalte personaje, cari atârnă numai de el. Și când, ca în „Macbeth”, se mai încearcă întreaga justificare a tragediei feerice numai prin supranatural și miraculos, e foarte explicabilă primirea glacială pe care publicul a făcut-o acestei tragice feerii unde morții nu se mai sfârșesc datorită numai unei simple preziceri vrăjitorești. În adevăr, publicul n'a aplaudat puternic decât omenesca scenă dintre Macduff și Malcolm, admirabil jucată de d-nii Psatta și Șerban. Restul piesei a fost aplaudat foarte, foarte anemic și cu desăvârșire convențional.

Explicația? Foarte simplă!

În primul loc clasicismul miraculos nu mai prinde. În al doilea loc clasicismul, la Cluj, nu poate găsi parteneri pentru un ansamblu unitar. Mi-aduc aminte de o comparație a lui Ca-

ragiale: pe o scenă feeric montată un artist declamă după toate regulile artei și publicul rămâne rece, iar într-o arenă de circ un clovn mânjit cu făină schițează trei gesturi și publicul e satisfăcut. Și Caragiale explică: pe artist nu-l prinde rolul iar pe Clovn îl prinde, e în elementul lui. Ei bine pe artiștii noștri, cu foarte puține excepții, nu-i prinde teatrul clasic, nu sunt în elementul lor.

D-na Bârsan care poate interpreta cu o formidabilă putere drama modernă, a jucat impecabil de corect rolul Lady Macbeth, dar n'a mișcat. Și e de notat că numai d-na Bârsan poate încerca teatrul clasic la Cluj.

Di Zaharia Bârsan cu admirabila sa voce, — care în treacăt fie zis în primele acte a fost guturală și uneori afonă, — a dominat teatrul în ultimele acte. A interpretat pe Macbeth după toate regulile artei dar ne-a lăsat reci.

Dar atunci pentru ce s'a jucat „Macbeth”? s'ar întreba nedumerit publicul. Pentru două motive: primul, pentru că face parte dintr'un repertoriu fix hotărât de direcția generală a teatrelor și secundul, pentru că dl Zaharia Bârsan, ține cu orice preț să ne joace numai clasic, deși marele său talent, admirabilul său organ și studiul său înalt, ne-ar da zguduitoare creații în drama modernă.

Publicul l'a uitat pe dl Bârsan din „Hamlet”, din „Oedip”, după cum îl va uita pe „Macbeth”, dar îl ține minte cu adâncă satisfacție pe dl Bârsan din „Instinctul”.

Punerea în scenă a tragediei „Macbeth” a fost atât de strălucită că nu cred să se monteze mai bine nici pe scenele celor mai mari teatre.

Vladimir Nicoară

•••••

Fabrice de pielărie,

G h o t e,

Curele de transmisiune

și

Pielărie fină

FRAȚII RENNER & Co.

S. A.

CLUJ

Adr. telegr.: „Dermata”

Săptămâna financiară

Bilanțul de aur și „Banca Națională”. La adunarea generală a Băncii Naționale din 15 I. c. unul dintre acționari a cerut, ca bilanțul acestei bănci să se întocmească pe bază de aur. Postulatul bilanțului aur ridicat la acest loc este de o importanță gravă prin repercusiunile sale asupra întregii piețe. Chestiunea bilanțului-aur are o literatură vastă și aproape întreagă în străinătate, până când la noi în țară abia acum începe să se discute chestiunea. Dela discuții particulare și publice până la studiul documentar special țării noastre este o distanță considerabilă. Dela acest studiu apoi până la legiferarea chestiunii este o nouă distanță, cel puțin tot atât de mare. În sfârșit dela legislație până la aplicarea legii rămâne a treia distanță, când rămâne de văzut cui îi revine prima inițiativă, fără să producă prejudicii materiale și morale ireparabile.

Creдем, că inversarea procedurii și pretenția de bilanț-aur la inițiativa Băncii Naționale, fără legislația cuvenită, fără studiile și discuțiile publice prealabile ar produce daune incalculabile.

Înțelegem, că „Banca Națională” poate face ușor încheierile și situațiile ei în aur și că poate produce un tablou atât de favorabil, încât mulți vor fi surprinși. Dar consecința imediată va fi, că Banca Națională va pretinde, cu drept cuvânt, ca toate băncile, întreprinderile și firmele comerciale și industriale să-și prezinte bilanțurile lor în aur. De aici apoi complicațiunile și prejudiciile, pentru cari nu s'au stabilit încă răspunderile.

Cei inițiați în literatura bilanțului de aur știu bine, că discuția problemei este de actualitate la noi și că ar fi bine să se generalizeze pe toată linia. Impulsul real și inițiativa revin însă statului și finanțelor publice. Un împrumut de stat contractat în străinătate va fi semnalul firesc pentru atacarea problemei. Până atunci se va folosi orice prilej bun pentru discuția și studiarea specială a chestiunii, evitându-se astfel anumite surprize neplăcute pentru multe cercuri financiare.

De altfel adunarea generală a Băncii Naționale a luat act cu aprobare despre politica monetară a acestei bănci, care întrebuintează cea mai mare parte din beneficiul ei pentru mărirea rezervelor metalice și astfel pentru o revalorizare lentă a leului.

Cu chestiunea bilanțului-aur se ocupă mai intensiv „Revista Economică” organul „Solidarității” băncilor române din Ardeal și Banat.

+

Evaluarea acțiunilor și efectelor. Ministerul de finanțe a trimis administrațiilor financiare următoarele instrucțiuni cu privire la evaluarea acțiunilor și efectelor, pe baza hotărârilor comisiei centrale fiscale:

Dacă în momentul încheierii bilanțului acțiunile sau efectele valorează mai puțin decât sunt evaluate în bilanțul anterior, evaluarea se va face după cursul zilei din momentul încheierii contului; iar dacă cursul acțiunilor și efectelor este mai mare și sunt posedate din anii anteriori, se menține evaluarea din bilanțul anterior.

Pentru efectele și acțiunile cumpărate în cursul anului se va lua în totdeauna prețul de cost din momentul încheierii bilanțului, conform §-ului 101 din instrucțiuni.

FAPTE ȘI OBSERVAȚIUNI SĂPTĂMÂNALE

Moartea lui De Greef

Unul din cugetătorii sociologi de seamă, belgianul de Greef, a încetat din viață decurând; la noi nu s'au văzut parentări, nici cercetări mai amănunțite cu acest prilej. Cu cât însă avântul științelor sociale va fi mai mare, cu atât și de Greef va fi considerat și la noi mai la justa valoare a activității sale. În filozofia sa socială prepondera factorul economic. Atrăgând atenția asupra ruajului vieții materiale a contribuit desigur în mare măsură la adâncirea problemelor ce se pun pe primul plan mai ales astăzi: de Greef n'a fost teoreticianul rigid, ci a consiliat pe doctrinari să prepare cât mai intens științele sociale particulare de ordin teoretic și practic și abia în urmă să abordeze studiul și învățământul sociologiei. Volumul său La sociologie économique merita a fi răsfoit cât mai des, pentru a culege instrucțiuni folositoare tuturor cari dovedesc interes problemelor social-economice ale vremii noastre.

Horia Trandafir

Marea problemă... Cardinala problemă a zilelor noastre este ajutorarea țărănimii în dorul său de avânt economic cu credite fonciare. Țăranii noștri au făcut foarte des dovada destoiniciei, și n'au rămas pământurile băncile cari le-au acordat împrumuturi fonciare, chiar sub regimul maghiar. Băncile noastre Albina și Victoria îndeosebi, au prilejit destul de des lichidarea unor latifundii pe cari grofi scâpătași nu le mai puteau administra răspunzând solicitării de credite a țărănilor întovărășiți în acest scop!... Plata pământului, cumpărarea vitelor și uneltelor de lucru, necesită bani cu dobândă ieftină. Problema este de o importanță decisivă pentru înflorirea gospodăriei satelor. Ni-ar părea bine dacă aceia cari înțeleg necesitatea ei, vor susține în coloanele revistei utilitatea ei. Țăria națiunii noastre rezidă în țărănimă, și ar fi cu totul absurd să nu ne gândim că ne este interzis a fi pasivi față de un spirit de lăncezire ce s'ar observa ici-colo, din cauza lipsei de credit.

S. Bărnăuțiu. La Careii mari, la marginea României, un Kossuth-szobor (=statua Coșut) a descins depe soclu; soclu a rămas gol; iar câțiva intelectuali au hotărât să așeze în locul Ungurului un Român, pe un dușman al acestuia, pe Bărnăuțiu! Au soartea lor și norocul lor și statuetele. Culegerea fondurilor începe prin o festivitate care se va da la 1 Martie în Careii și la care cuvântul de deschidere îl va rosti biograful lui Bărnăuțiu, d. G. Bogdan-Duică. Se va juca o piesă, vor cânta soli cu acest prilej. Mișcarea din Careii ar trebui să cuprindă și alte centre ale Nordului ardelenesc, care ar trebui să socotească de a lor datorice și cinste să contribuie la nemurirea în bronz a singurului om mare ce l-a produs acel Nord. Când vine, — deci, la rând: Satu-Mare, Bata-mare, Sighetul, Șimlău etc. cu ale lor serbări de bună distracție, dar și de colectare pentru statua lui Bărnăuțiu?

Două recomandări pentru înaintarea la rangul de profesori s'au făcut la Facultatea de Litere. Merituoșii profesori sunt d. P. Grimm, pentru limba engleză și d. D. Serra, pentru limba italiană. Domnul Grimm este unul din cei câțiva

cari popularizează la noi literatura engleză; ultima sa publicație este o broșură draguță despre Robert Burns, poetul țărănimii (Prețul 10 lei, Cluj). Burns a fost Coșbuc-ul Scoției (1759—1796). D-l P. Grimm îl socotește „cel mai mare poet al țărănimii din toate timpurile”. Avis celorce naivi cred că țărănismul este fenomen modern.

Un om de viitor pare al fi ministrul președinte prusian Marx, care va fi candidatul republicanilor la scaunul de președinte după ce Ebert se va retrage. Din declarația lui programatică, în cameră, ca prim-ministru reținem că: el a promis a proteja agricultura contra concurenței străine, cerându-i însă a-și spori producția; și a proteja clasa mijlocie și va combate aglomerările de capital public și privat, care strămoțesc părți importante și necesare din economia țării. Deși susține ordinea, Marx crede că ceice, în trecutul comis delict, din motive politice, să fie tratați cu bunăvoință. Poate se aude și la noi...

Adunarea generală a Camerei de comerț și industrie. Duminică a avut loc adunarea generală a Camerei de Comerț din Cluj, discutându-se numeroase probleme ce ating viața economică a regiunii ei și a statului întreg, între cari au fost: vadul comercial, criza de numărare, chestii vamale și de export-import, concordatul forțat și impozitul global pe cifra afacerilor. Camera s'a pronunțat pentru repausul complet duminical, pentru concesiunea uzinei electrice unui consorțiu care să grăbiască lucrările de amplificare, pentru înlesniri cu privire la contractele de locațiune. S'au adus hotărâri mature, cari pot fi supuse în liniște factorilor de Stat pentru a fi acceptate, căci sunt rodul „unor experiențe de fiecare zi.

Emigrările din țările estice ale Europei ofer din când în când fapte interesante. Un fost prefect ungur a obținut în Canada o suprafață mare de pământ pe care va coloniza un sat întreg de unguri și o va cultiva împreună cu satul, el fiind conducătorul. Prefectul acela trebuie să fie un bărbat admirabil, și de sigur nu seamănă cu Văitoianul nostru și cu Filipoviciul acestuia! Alt fapt: Polonii așezați în Franța sunt vreo 500.000 de lucrători; numărul crește mereu. Guvernul polon are grijă de ei, stărue pentru egalizarea în lefuri, asigurări, libertate de coaliție și deschiderea de școli poloneze cu învățători poloni și popi poloni. Așa emigrare mai înțelegem și noi.

Literat român? Revista *Der Weltkampf* (München; nr-ul de Noemvrie 1924), p. 31—32, publică un articol *Die Juden in Rumänien und der Weltkrieg*.

Într'un subcapitol: *Der jüdische Kritiker Podriga-Sanielevici* se spune (prescurtat aici!): Este fiul fără confesiune al unui rabin din Moldova; înainte de războiu a fost profesor de limba și literatura germană la un liceu; în vara anului 1914 a fost la Göttingen, ca să lucreze la o teorie, ce-o crede epocală, despre evoluție; apoi a publicat scrisorile sale despre Germania înfățișată ca demoralizată, ca o Sodomită scrisorile erau iscălite V. Podriga. Totuși, la intrarea trupelor germane în București, onorabilul se afla în capitală (1916, iarna); unde: „denunțând pe Ro-

mânii cu vasă, anume pe protectorul și binefăcătorul său Rădulescu-Motru, reuși să-și deie parfumul de filogerman sincer și entusiast. În vreme ce învățați denunțați de el, între alții amintitul profesor G. Bogdan-Duică, erau trimiși în tabăra de internare dela Săveni, Sanielevici căpăta, cu consimțământul special al autorităților germane, un post la un liceu bucureștean și această preferire înaintea colegilor săi celor mai buni ar fi gustat-o până la capăt dacă orgoliul său ovreesc nu i-ar fi jucat o festă”. În scrisorile sale, Podriga se citase, adică, pe sine însuși, ceace îi atrase demascarea și câteva luni de internare. După războiu obraznicul (*der Frechling*) avu îndrăzneala să mai vie în Germania, la studii pedagogice... Și în Bavaria a fost *der Halunke* în anul trecut. „S'a arătat mai sus că în fața autorităților germane Sanielevici a căutat să se scuizeze cu afirmația că insultele sale nu priviau atât pe poporul german cât mai mult pe cel român”. Apoi revista germană cere ca vreun romanist — student să cerceteze toate urmele lăsate de acest „tipic Ovreu estic” în Göttingen și pe-aiurea în Germania și să dea în nemțește o traducere a scrisorilor sale de călătorie în Germania. „Pentru problema: Străinii la universitățile germane, cu greu s'ar găsi un caz mai interesant.”

În toată istoria aceasta, acum fără interes și care, scriindu-se studiul cerut, D-Sa este arătat ca denunțator al intelectualilor români către autoritățile germane care ocupau atunci țara.

Dacă d. H. Sanielevici nu va da în judecată revista germană care-l descrie precum am văzut și dacă nu va înștiința publicul român că s'a spalat de atâtea urâte învinuiri, — vom reveni odată la cazul, de care acum luăm numai notă.

Articolul revistei germane este iscălit de „un martor ocular.

Horia Busuloc

Concordatul polon s'a încheiat. Cum și noi vom avea unul de făcut, este interesant a ști că: guvernul polon a obținut siguranța garantată că preoțimea catolică va fi loială cu statul; colaborarea cu statul va avea loc numai în chestiuni de interes religios și moral; în schimb preoțimea va primi un miutim de leafă; la demnitatea de episcop nu pot fi chemați străinii; episcopii numiți trebuie să jure credință republicii polone; pe episcopi îi numește Curia, dar numai dacă și guvernul polon consimte; prin reforma agrară preoții primesc 15—30 jugăre de pământ, episcopii 118; leafa minimală a preoților este 110 zloți.

Creditul agricol și Creditul popular. Banca Națională studiază crearea acestor două instituții financiare pentru deservirea nevoilor de credit ale agriculturii. Se plănuiește, ca creditul agricol să înlocuiască și să perfecționeze actualele Case de împrumut pe gaj, iar Creditul popular să direcționeze micile economii către băncile populare și cooperativele de obști. A treia instituție este Creditul Funciar Rural, care rămâne așa cum a fost, coordonându-se totuși cu activitatea celorlalte două așezăminte plănuite.

Rămâne să vedem și coordonarea acestui sistem cu activitatea celor cca 700 bănci din țară.

SĂPTĂMÂNĂ ECONOMICĂ - FINANCIARĂ

Chestiunea ucenicilor. Nu avem industrie, nu avem buni meseriași, și ce bruma avem, e în cea mai mare parte, în mâini străine. Aceasta e plângerea noastră de toate zilele și nu facem nimic pentru a vindeca răul.

Chestiunea uceniciei este astăzi pentru noi de o înțreită importanță: economică, națională și socială. De rezolvarea acestei chestiuni depinde în mare măsură industrializarea țării, romanizarea orașelor și prevenirea marelui probleme sociale a proletariatului agrar.

Această chestiune nu se rezolvă însă, nici prin cele câteva școli de meserii, în care ni se dau, precis, câțiva tinichigii, rotari, fierari și tâmplari, „meseriași tîtrași” cari în cea mai mare parte nu intră în câmpul muncii; nici prin contractul de ucenicie, care ni se făgăduiește, dar care va constă numai drepturile și îndatoririle reciproce ale patronilor și ucenicilor. Problema trebuie privită în toată întinderea ei și rezolvată complet.

Întâiu trebuie să se recunoască că adevărata școală profesională e atelierul. Numai acolo se învață, se poate învăța meseria, care nu e numai o artă, ci o profesiune luptătoare, o profesiune de viață.

Al doilea rând trebuie să se recunoască că Statul nu este în măsură materială să ne dea școlile de meserii necesare.

În al treilea rând, trebuie să se recunoască că pe calea libertății absolute nu vom ajunge niciodată la romanizarea, măcar într-o parte onorabilă, a industriei noastre.

Prin urmare ne trebuie contract de ucenicie pentru ocrotirea socială a minorului, dar ne trebuie și obligația patronilor mici și mari de a primi ucenici români; ridicarea de cămine de ucenici, — dar nu numai ca punct de program, ci cămine, adevărate, multe și bune —; supravegherea efectivă a învățării meserii; împiedicarea exploatarea și specializării prea mari a ucenicilor, și așa mai departe.

Ne trebuie de asemenea școli de meserii pentru profesorat, funcții oficiale tehnice, sau ca pilde industriale — un fel de „ferme” industriale model — dar ne trebuie și școli complementare și de perfecționare, — școli în care ucenicii și lucrătorii, în 1—2 ore pe zi să capete cunoștințele complementare și de perfecționare necesare pentru a obține o cunoștință generală și întreagă despre meseria lor — expoziții și muzee industriale; încurajarea elementelor valoroase, și trimiterea în străinătate a elementelor eminente pentru perfecționare și specializare.

Actuala luptă între Ministerele: instrucției, industriei și muncii pentru conducerea școlilor profesionale, și făgăduința Dlui Ministru Chirculescu că va rezolva problema uceniciei în cadrele Contractului de muncă dovedește că oficialitatea este departe de chestie.

Stabilizarea monetară. Firește nu este vorba de leul nostru, care este atât de nervos în cât dacă la bursă ar fi mai multe închideri pe zi, am avea tot atâtea valori diferite pentru leu, pe zi. Este vorba de *Drahmă* grecească.

Grecia după ce și-a dat un buget real, după ce a hotărât plata salariilor în drahme-aur, a luat măsuri și pentru stabilizarea monedei sale.

Cota oficială a monedei grecești va fi 250 drahme hârtie pentru o liră sterlină.

Băncile și Casele de schimb vor fi obligate să transfere Băncii Naționale, în comptul Statului, 15 la sută din schimbul cumpărat de ele.

Banca Națională va avea dreptul să emită bonuri în scopul de a cumpăra devize străine pentru comptul Statului, aceste devize urmând să servească drept acoperire a bonurilor emise.

Banca Națională va retrage din circulație un total de bilete de bancă, echivalent cu schimbul vândut.

Prin aceasta Statul grec va avea la îndemână un stoc de devize pentru plățile sale externe, și un fond de rezervă contra eventualei specule împotriva drahmei.

Tot în scopul stabilizării monetare Austria a introdus dela 1 Ianuarie ca monedă curentă noul șiling, care valorează 10.000 coroane hârtie. Până la 31 Ianuarie toate socotelile Statului vor fi transformate în șilingi. Impozitele vor fi plătite tot în această monedă, iar întreprinderile private vor fi nevoite să-și facă bilanțurile tot în șilingi.

Se vor bate monete de aur de 25 și 100 șilingi.

Nu s'a adoptat coroana aur din motive tehnice. O coroană aur valorează 14.400 coroane hârtie, deci cu un coeficient de transformare greu de folosit.

Cultura bumbacului. La noi pos rumbul este adus nu de multă vreme din America. Este o plantă exotică care încă s'a acclimatizat atât de bine în țara noastră, în cât ea este hrana esențială a țaranului nostru, iar mămăliga preparată din făina de porumb a ajuns o mâncare națională și nu una din cele mai puțin gustoase.

La noi porumbul a alungat grâul din alimentația poporului. Firește nu l-a alungat fiindcă porumbul ar fi un aliment superior, sau mai gustos, ci numai fiindcă pe timpul stăpânirii turcești grâul era rechiziționat de armatele turcești și porumbul nu, acesta din urmă ne fiind pe placul turcilor. Poate și ușurința preparării mămăligii a ajutat la răspândirea culturii porumbului și la consumarea acestui aliment.

Se pare că tot astfel bumbacul va alunga inul și cânepa în cultura textilelor.

De mult țarana țese pânză de bumbac în locul pânzei de in cu mult mai scumpă, de mult bumbacul a bătut în industria casnică textilele noastre inul și cânepa, dar acel bumbac era crescut în India, Egipt sau America, și tors în Italia, Germania sau Anglia. E vorba acum să se introducă bumbacul în cultura textilelor noastre.

Incerări reușite, mai ales pe moșiile de pe șesurile Dunării, au arătat că bumbacul crește și în țările noastre, și că s-ar putea cultiva bumbacul la noi cu folos mare.

Câștigul pentru agricultură care ar avea de cultivat o noua plantă productivă ar fi mare, câștigul pentru industria textilă, care ar putea căpăta o dezvoltare deosebită ar fi și mai mare, câștigul însă pentru economia națională ar fi foarte mare întrucât am avea acasă o materie primă pe care a căpătăm foarte scump și uneori foarte greu, și am cruța sume enorme pe care le trimitem anual peste graniță pentru fire de bumbac.

Situația încasărilor Statului pe 1924. Anul finanțar este de 18 luni, prin urmare situația pe întăile 12 luni nu este definitivă, cifrele vor fi sporite cel puțin cu 200/0 când se va încheia gestiunea anului 1924, totuși datele pe care ni le-a comunicat decurând Direcția generală a contabilității Statului sunt foarte interesante.

Totalul încasărilor pe anul 1924 s'a ridicat la suma de 26,579.921.630 lei. deci cu un plus de peste 2 miliarde și jumătate peste evaluările bugetare ale anului, cari au fost de 24 miliarde.

Încasările pe anul 1924 întrec încasările pe anul 1923 au 3,205.252.979 lei.

Din aceste cifre rezultă că aplicarea legilor de impunere se face din ce în ce mai bine și că este aproape sigur că prevederile bugetare ale anului 1925 de circa 30 miliarde vor fi acoperite.

Evident este puțin serios să cerem dintr'odată un buget dublu, adică de 60 miliarde, care ar corespunde de abea la bugetul de 600,000,000 lei aur al României de după răboiul, multiplicat cu coeficientul mijlociu de 2.5 cu care au sporit forțele țării noastre după unire, dar acolo trebui să ajungem. Când cheltuielile Statului sunt făcute aproape toate în valută aur, când funcționarii vor trebui să fie plătiți cu salarii omenești, când îndatoririle culturale ale Statului cresc din ce în ce și vor trebui să crească considerabil, va trebui să se ajungă mai curând la bugetul normal. Nu putem aștepta zece ani de zile, când după sistemul bugetelor actuale vom ajunge la normal, întreaga noastră politică financiară trebuie schimbată, și trebuie repede schimbată, fiindcă pierdem un timp prețios pentru organizarea și ridicarea țării noastre. Nu știm ce ne rezervă viitorul.

DOCTORUL IN MEDICINA UNIVERSALĂ
IOAN CUPARESCU

director medic-șef de ambulator dentistic i. r. etc.

DENTIST din VIENA, reluându-și activitatea profesională în exercițiul practic al medicinei, chirurgiei și artei tehnice dentare, face cunoscut că s'a stabilit în

CLUJ, STR. MEMORANDULUI No. 10
(palatul „Societății Adriatică de Asigurare”)

Consultații și operațiuni dentistice, precum și lucrări de artă tehnică dentară, până la noui dispozițiuni între orele 10—1 din zi

„TEXTILA” N. Breton

Magazin de mărunțișuri și tricotați

CLUJ, Strada Iuliu Maniu No. 8.

::: Croitor de bărbați :::
COSTEA
CLUJ, str. baron Pop 29

„ALBINA“ institut de credit și de economii în Sibiu

Nr. 12.181—1925.

Convocare

Domnii acționari al institutului de credit și de economii „ALBINA“ sunt invitați în vîrstă a §-lui 19 din statutele societății în

a III-a adunare generală ordinară,

ce se va ținea în Sibiu, Sâmbătă în 21 Martie 1925, la orele 9 a. m. în sala Prefecturii, cu următoarea

Ordine de zi:

1. Deschiderea și constituirea adunării generale.
2. Raportul general al Consiliului de Administrație, Bilanțul și Contul Profit și Pierdere pe 1924 și raportul Comitetului de Censori.
3. Descărcarea Consiliului de Administrație și a Comitetului de Censori.
4. Distribuirea profitului net.
5. Distribuirea sumei destinată pentru scopuri culturale și de binefacere.
6. Propunere pentru sporirea capitalului social.
7. Propunere pentru modificarea §§ 6, 8, 12, 34, 37 și 53 ai statutelor institutului.
8. Propunere pentru modificarea statutelor fondului de pensuni.
9. Fixarea prețului marcelor de prezență.
10. Alegerea a 2 membri în Consiliul de Administrație cu mandat pe 6 ani.
11. Alegerea unui membru în Comitetul de Censori cu mandat pe un an.
12. Eventuale propuneri în sensul §-lui 31 din statute,

Domnii acționari, cari voiesc a participa la adunarea generală în persoană sau prin plenipotențiați, în conformitate cu §§-ii 22, 23 și 28 din statutele societății, sunt rugați a-și depune acțiunile și eventual dovezile de plenipotență cel mult până Miercuri în 18 Martie a. c., la 6 ore p. m. la cassa Centralei noastre în Sibiu.

Depunerea acțiunilor resp. a plenipotențelor spre scopul indicat, se poate face și la filialele din Brașov, București, Cluj, Dicio-Sântmărtin, Lugoj, Mediaș, Târgul-Mureș și Timișoara, la Banca Românească și Banca Marmorosch Blak & Comp. din București, precum și la toate institutele membre ale „Solidarității“, în acest caz însă cel mult până Sâmbătă 14 Martie a. c.

Se atrage atențiunea domnilor acționari asupra dispozițiilor § lui 28 al statutelor, în sensul cărora pentru a putea decide asupra punctelor 6 și 7 ale ordinii de zi, se cere ca în adunare să fie reprezentată cel puțin o terțialitate a acțiunilor emise și ea hotărârile să fi aduse cu majoritate de două terțialități a voturilor.

Sibiu, 14 Februarie 1925.

Consiliul de Administrație**Activa Contul Bilanț la 31 Decembrie 1924 Pasiva**

Cassa în numerar	9903333 89	Capital societar	25000000
Bonuri la Bănci	30172051 38	Fondul general de rezervă	13,500.000—
Monete	515401 70	Fondul special de rezervă	1,583.742·96
Cambii	91596297 60	Rezerve pt. creanțe dubioase	5,000.000—
Credite cambiale cu acoperire hipotecară	42250906 36	Fondul de garanție al scris. fonc.	280.000—
Imprumuturi hipotecare în scrisuri fonciare	1212262 88	Fondul „Partenie Cosma“	157.950—
Avansuri pe efecte publice	77818 50	Fondul de pensuni al funcționarilor instit.	4257950
Credite de Cont-Curent	225580156 01	Scris. fonc. 5 ⁰ / ₀ în Cor. în circ.	800.000—
Casele institutului și alte realități	3561767 30	Scris. fonc. 4 ¹ / ₂ ⁰ / ₀ în Cor. în circ	200.000—
Efecte publice	8,564.603·93	Scrisuri fonciare eșite la sorți în circulație	909500
Acțiuni diverse	28,725.310—	Depozite spre fructificare	259,837.817·45
Efectele fond. de garanție al scrisurilor fonc.	288000	Depozite în Cont-Curent	47,772.300·65
Efectele fond. de pensuni al funcționarilor	1617850	Reescont la Banca Națională	36,201.000—
Mobilier amortizat	503671 70	Giruri în Banca Națională	13,305.000—
Diverse conturi-debitoare	444569431 34	Imprumut pe gaj de efecte la Banca Națională	1,116.000—
		Ordine de plată	7,459.378·53
		Dispozițiuni Americane	8,308.692·60
		Dividendă neridicată	248458—
		Diverse conturi creditoare	1238258 82
		Interese transitoare anticipate pe 1925	6579202 05
		Profit curat	10814180 28
			444569431 34
Conturi de ordine:		Conturi de ordine:	
Efecte în gaj	280,581,927·44	Deponenți de efecte în gaj	280,581,927·44
Efecte în depozit	19,400,844·55	Deponenți de efecte în depozit	19,400,844 55
Cauțiuni și Garanții	8,473,875—	Diverși Gajuri și Garanții	8,473,875—
Deb. de Cauțiuni și Garanții	11,065,400—	Cauțiuni și Garanții	11,065,400—
Diverși Efecte în Comis. și Gaj	16,450,606·25	Efecte în Comisiune și Gaj	16,450,606·25
Debitori de efecte spre încasso	1,318,574·19	Depon. de efecte spre încasso	2,477,901·79
Efecte spre încasso	1,159,327·60		338450555 03
	338450555 03		
	783019986 37		783019986 37

Debit

Contul Profit și Pierdere la 31 Decembrie 1924

Credit

Interese :				Interese :			
pt. depozite spre fructificare imp. 16,822.976.65				dela cambiul de bancă	4,572.140.27		
pt. dep. în cont-curent impozabile 1,194.518.19	18,017.494.84			dela Credite cambiale cu acoperire ipototecare	2,248.498.94		
pt. depozite spre fructificare libere de impozit	2,122.087.64			dela împrumuturi ipototecare	130.900.36		
pt. scrisuri funciere	41.306.01	20180888	49	dela Credite de Cont-Curent	20,782.422.35		
Spese :				dela Efecte publice și acțiuni	3,666.311.49		
Salare	1.522.418.61			dela avansuri pe efecte	7.373.20	31407646	61
Adause de scump	7,100.210.02			Chirii	198.121.50		
Bani de cvartir	453.528.—			Provizțiuni și diverse comisioane	15,301.826.26	15499947	76
Imprim, registre, porto, diverse	2,590.179.06						
Marce de prez.	80.600.—						
Chirii	469.478.—	12,216.413.69					
Impozite :							
către Stat, județ și comune	1,894.362.41						
după int. de depun. și cont-cur.	1,801.749.50	3,696.111.91	15912525	60			
Profit curat			10814180	27			
			46907594	37			
						46907594	37

Sibiu, la 31 Decembrie 1924

I. Vătășianu mp., dir. general   Constantin Popp mp., dir. executiv   Ioan Rebegea mp., șef-cont. și expert-cont.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIUNE:

Dr. Beu mp., prez.,   Dr. G. Popoviciu mp.,   G. Dima mp.,   Lapedatu mp.,   Dr. Bologa mp.,   Dr. I. Lupaș mp.,
Dr. Comșa mp.,   Dr. Laurențiu Pop mp.,   Dr. L. Borcea mp.,   Dr. Stroia mp.,   Branisce mp.,   N. Togan mp.

Revăzut și aflat în consonanță cu registrele institutului.

Sibiu, la 15 Februarie 1925

COMITETUL DE CENSORI:

Matefu Voileanu mp. prez.,   Dr. Nicolae Schiau mp.,   T. V. Păcășianu mp.,   Emil Verzariu mp.

„CULTURA NAȚIONALĂ“ S. A. DE EDITURĂ

BUCUREȘTI, STRADA PARIS No. 1. • TELEFON No. 57-62.

Cereți la toate librăriile ultimele noutăți literare:

ILARIE CHENDI

Schite de Critică literară

Cea mai lămuritoare operă critică; cuprinzând studiul asupra tuturor scriitorilor români de azi și asupra multora din marii întemeetori ai scrisului românesc. Lei 70

ION AGÂRBICEANU

Donă iubiri

O carte curată pe care trebuie s'o citească toți cei ce caută, în lectură, o desfătare sufletească și un sprijin moral. Lei 50

ION MINULESCU

Roșu, galben și albastru

Singurul roman românesc, care cuprinde istorisirea vie a războiului nostru văzut din urma frontului, cu toate peripețiile variate și cu o vioiciune cuceritoare. L 100

S.TEODORESCU-KIRILEANU
Povești basarabene

Cele mai caracteristice povestiri din diferitele ținuturi ale Basarabiei sunt adunate în acest volum, care încheie în scoarțele sale un crâmpel din marile suflet românesc. Lei 28

RADU D. ROSETTI

Spicuri

Citind această carte, care cuprinde cele mai bune poezii, cele mai bune pagini de proză și cele mai bune epigrame ale cunoscutului autor, întrunite toate într'un singur mănunchiu, puteți cunoaște pe unul din cei mai populari scriitorii de azi. Lei 33

LIVIU REBREANU

Trei nuvele

Toate trei redau trei aspecte groaznice ale războiului, dintre care de sigur cel mai înflorător este conflictul din

sufletul românului ardelean timis să lupte împotriva fraților săi cari veniau să-l desrobească. Lei 50

CAMIL PETRESCU

Versuri

Cele mai viguroase poezii de război, în al căror ritm svănesc marile emoții ale tranșeelor. Lei 28

AL. RUSSO

Cântarea României

Cea mai înaltă slăvire a României scrisă de un mare artist, care a fost în același timp și un inimos patriot. Lei 15

Cărțile, cari nu se găsesc la librării, pot fi comandate direct la „Cultura Națională“ Str. Paris No. 1 București, care le expediază prompt franco, dacă se trimite banii înainte prin mandat postal sau cu ramburs, adăugându-se cheltuielile de ambalaj și expediție.

„CULTURA NAȚIONALĂ“ edităază 42 bibliotecă proprii, Publicațiile Academiei Române, Publicațiile Institutului Social Român, Arhiva pentru Știință și Reforma Socială, Natura, revistă pentru răspândirea științei. • Tipărește: Anuarul României pentru comerț, industrie, meserii și agricultură Rudolf Mosse; Pandectele Române, Buletinul Camerei de Comerț din București, Buletinul Cărilor, Arhiva C. F. R. Atelier artistic pentru reclame litografice în poltăromie. • Cea mai mare, mai modernă și mai perfecționată instalație de Tipografie, Litografie de cărți, Cartonaje, Confecțiuni de hârtie

Bilanț pe anul al XXXIX-lea 1924

Active		C o n t o B i l a n ț		Pasive	
Cassa : numerar	798753·15			Capital de acții	6000000·—
Bon la Postsparkassa	8181·85			Fond de rezervă	2100000·—
„ „ Bănci	1687486·12	24°4421·12		„ „ penzie	600000·—
Realități : Casele și mag. inst.	1000000·—			„ pentru amortizarea investițiilor	900000·—
Investiriile fabr. „Vulcan“	1000000·—	2000000·—		„ I. M. Moldovan	15000·—
Efecte	1·—			Depuneri	19431336·85
Acții la bănci	837500·—	837501·—		Reescont { proprii 7147940·—	
Efectele fondului de penzie	337000·—	1174501·—		{ giruri 6500000·—	13647940·—
Scont : Cambii cu giranți	14984007·50			Diverse conturi creditoare	7846246·63
„ „ acop. hip.	9050750·—	24034757·50		Interese anticipate	729421·30
Conto curent		11647912·17		Dividende neridicate	25167·—
Hipotecar		4262980·50		Profit curat	1823873·71
Mărfuri		3136999·48			
Diverse conturi debitoare		4367411·72			
Investiri comerciale		1·—			
Mobilier		1·—			
		53118985·49			53118985·49

Eșite		C o n t o P r o f i t ș i P i e r d e r e		Intrate	
Interese după depuneri capitalizate	1529546·33			Interese scont	1934261·37
„ „ ridicate	48755·45			„ de Cto-Curent	1382124·58
„ reescont	631117·75	2209419·52		„ Efecte	74322·—
Salarii, adaus de scumpete și bani de cvartir	674866·—			„ Hipotecar	187292·80
Spese curente	225580·28			Provizitune	781920·74
Marce de prezență	29050·—			Din vânzarea produselor fabricii de cărămizi	725545·74
Fracht și porto	238655·87			Din vânzarea materialului de constr. și combustibil	325285·18
Contribuție și comp. de timbru	385483·46			Din vânzarea mărfurilor din prăvălie	176176·70
Profit curat	1823873·71				1227007·35
		5586928·84			5586928·84

C o n t u r i d e o r d i n e

DEPOZITARI DE EFECTE	EFECTE IN DEPOZIT
Dfecte în gaj	Efecte în gaj . . . . .
Efecte în garanție	Efecte în garanție . . . . .
1938700·—	1938700·—
8200000·—	8200000·—
10138700·—	10138700·—

Blaj, din ședința Consiliului de Administrație ținută la 12 Febr. 1925

Director: **Victor Muntean** m. p.
expert-contabil.

Șef-contabil: **Alexandru Eleoheș** m. p.
contabil autorizat.

CONSILIUL DE ADMINISTRAȚIE:

Dr. Victor Macaveiu mp.
președinte,

Dr. A. Chețianu mp.

A. C. Domșa mp.
contabil autorizat.

Al. Pop mp. **V. Suciu** mp.

Aug. Caliani mp.

Dr. Ionel Pop mp.

Dr. George Borșan mp.

Ing. Ioan F. Negruțiu mp.

Emil Nepruțiu mp.

Eugen Nicola mp.

S'a revăzut și găsit în consonanță cu registrele.

COMITETUL DE CENSORI:

Blaj, la 16 Februarie 1925.

Valer Suciu mp., președinte.

Flaviu C. Domșa mp.

Ștefan Pop mp.

Traian German mp.

Iuliu Maior mp.

Dr. Traian Dughel mp.

Adrian Oțoiu mp.

„Cartea Românească“

Societate Anonimă
București

Capital Lei 50.000.000

Institut de Arte Grafice, Editură și Librărie. Cărți didactice și literare, române și străine. Registre și furnituri de birou, rechizite de școală. Tipografie, Legătorie, Steriotipie, Litografie, Turnătorie de litere, Cartonage. Confecțiuni de hârtie.

Secție specială de obiecte de artă, marochinerie, cristaluri, jucării, etc.

„Fotoglob“ Atelier special de fotografie.

Directiunea: **Bulevardul Academiei 3-5, București.**

Magazine de desfacere și Ateliere grafice:
București: Bvd. Academiei 3-5, Cal. Moșilor 62-64 (Librăria Sfetea), Str. Selari No. 12 (Librăria Joanițu), Str. Paris No. 16 (Göbl-Rasidescu), Șoseaua Bonaparte No. 68-72.

SUCURSALE:

Cluj: Piața Unirii 7 și Cal. Dorobanților 14-16
Timișoara: Str. Eugen de Savoia No. 7 și Str. Tepeș-Vodă No. 2.

Societate Afiliată: „Cartea Românească din Valea Târnavei“ S. A. Diciosânmărtin.

Intreprinderile Forestiere Rom. S. A.

Cluj, Calea Regele Ferdinand 38

Se ocupă cu exploatarea de păduri, cu industrializarea lemnului și finanțarea întreprinderilor similare.

Capital social lei 65.000.000
Uzine: Leșnic, Coșnea, Cloșani Valea, Drăganului (Poeni)

ȘAMPANIE

MAJESTIC

Firma fabrică română de șampania în Ardeal

BRAȘOV

Magazin de încălțăminte

Petre S. Baciu

București, Strada Academiei No. 16

Se găsesc gata și comanda
se efectuează prompt.

Atențiune!

Enormă reducere de preț!

Atențiune!

Mașina cu adevărat universală, folosibilă la arat, treerat, sămănat, pentru mănarea de mori și ferestree, pentru tragerea de poveri pâpa la 12 tone, tractorul

FORDSON

se află în depozit la firma

PERRY

Cluj, Str. Regina Maria 2. :: Telefon 999.

Și se vinde, pentru scurt timp, cu preț excepțional de Lei 117.000